

JEDNOROŽCI V ČESKU

20

**RAD PRO VLÁDU
JAK POMOCT
STARTUPŮM**

Dataorun

DATARUN 2024

AUTOŘI STUDIE: PAVEL BEDNÁŘ A PETR BARTOŇ

ZADAVATEL STUDIE: **ČESKO.
plus**

ČESKO.plus je modernizační iniciativa, která si nechala od společnosti DATARUN zpracovat nezávislou studii, která popíše stav startupového prostředí a navrhne kroky k jeho zlepšení.

START

OBSAH	
ÚVOD	7-9 STR
STARTUPOVÉ ČESKO 2024	11-13 STR
PROČ JE TŘEBA...	15 STR
JAK VYPADÁ STARTUPOVÉ PROSTŘEDÍ?	17-23 STR
JAK VYPADÁ STÁTNÍ PODPORA STARTUPŮ	23-29 STR
CO STARTUPY OPRAVDU POTŘEBUJÍ?	31-33 STR
STÁT JE BRZDOU STARTUPŮ UŽ 8 LET	37-41 STR
INSPIRACE V ZAHRANIČÍ	43-49 STR
DOPORUČENÍ	51-57 STR

UP

ÚVOD

Startupy se podle nejnovějších odhadů podílí na výsledcích české ekonomiky [pěti procenty](#). Co si však pod startupem představít? Přestože slovo startup skloňuje nejen stát ve svých strategiích, ale i řada studií, je stále poněkud obtížné identifikovat, co startup je a jak ho jasněji definovat a vymezit.

Může to být začínající, ale i již několik let působící firma, prakticky z jakéhokoliv odvětví, která vyvíjí produkt nebo službu, které jsou jedinečné, nebo se pokouší řešit určitou problematiku inovativním způsobem. Zároveň má taková firma potenciál na dosahování rychlého růstu, ať už jde o výši příjmů nebo počet zákazníků.

U startupů je časté, že v něm působí sami zakladatelé a pro další růst shání finance od investorů, což ale také nemusí být pravidlem vždy. Často je startup spojován se scénou hi-tech či software, kdy své řešení vyvíjí či přináší za pomoci inovativní či vyspělé technologie, opět to však není pravidlem. Startupy dnes působí v řadě oborů, třeba i ve stavebnictví nebo v průmyslu. Někdy se tak dokonce označují sami začínající poskytovatelé v zásadě běžných služeb, to je ale poněkud zavádějící.

CO JE TYPICKÉ PRO STARTUP:

JE TO NOVÁ SPOLEČNOST, VYZNAČUJÍCÍ SE RYCHLÝM RŮSTEM, INOVACEMI – AŤ UŽ JETO NÁPAD NEBO POSTUP, VYUŽITÍM MODERNÍCH TECHNOLOGIÍ, VELKÝM POTENCIÁLEM ZASÁHNOUT

A OVLIVNIT TRH ČI SEKTOR. TENTO POTENCIÁL JE OVŠEM SPOJENÝ S RIZIKEM INVESTICE.

Startupy jsou převážně firmy, které jsou v rané fázi a hledají své místo na trhu a snaží se validovat svůj nápad a řešit svůj byznys model. Jde zároveň o firmy, které na trh vstupují s novým řešením, které je může posouvat rychle vpřed, a mají globální ambice. Většinou jsou díky svému technologickému řešení schopné měnit i celé odvětví či oblast. Klíčové pro definování startupu je také rychlý meziroční růst obrátu či počtu zákazníků nebo uživatelů.

Pro startup je v rané fázi časté, že v něm pracuje většinou menší počet lidí a organizace, co se růstu a změn týče, je poněkud dynamická. Časté také je, že takové firmy se při startu svého podnikání snaží mít co nejnižší náklady a v co nejkratší možné době dosáhnout návratnosti investic. Cílem startupu je mít či najít řešení, rychle vyrůst, najít si stabilní místo na trhu a stát se prosperující firmou. S tímto procesem a s ohledem na rychlý růst však existuje i velké podnikatelské riziko. To souvisí i s rizikem pro kapitál, který do startupu míří. Zdaleka ne všechny startupy jsou proto úspěšné.

Česká republika představuje zajímavý potenciál, protože podle dat portálu StartupJobs z roku 2022 právě zde až 40 % startupových firem vydrží [i po deseti letech fungování](#). Alespoň tomu tak bylo u firem, které portál sledoval v letech 2012 až 2020. Pokud to srovnáme se světovými sta-

40%

tistikami, tak dlouhodobě uspěje většinou pouze jeden z deseti startupů.

40 PROCENT STARTUPŮ V ČESKU PŘEŽIJE A PODNIKÁ VÍCE NEŽ 10 LET

Zda mají potenciál, se u začínajících firem často ukazuje už během roku a půl až dvou let existence. Pokud startupové firmy překonají pátý rok, často to znamená, že jsou schopny dalšího fungování. V českém prostředí z více než 4 100 startupů, které portál StartupJobs sledoval, skončilo do pěti let přibližně 45 % firem, pátý rok překonalo více než 55 % a deseti let existence dosáhlo 42,2 % firem.

Důležitost startupů pro přínos ekonomice si uvědomují mnohé státy, které tomu přizpůsobily své politiky. Jejich cílem je podpora růstu startupového prostředí. Ideálně, aby z něho vyrostly unicorny.

To jsou v odvětví rizikového kapitálu startupy, jejichž tržní hodnota přesáhla miliardu dolarů. Takový jednorozec většinou způsobí svým řešením zemětřesení, podstatnou změnu v sektoru, do kterého přichází. Často mění dosavadní způsob věcí a je v tom inovativní, mnohdy první. Většinou je to technologie, která ho posouvá vpřed. Není to pravidlem, ale většina jednorozců se jako na cílovou skupinu zaměřuje na spotřebitele. Převážná většina z nich dnes globálně tvoří software, a jednotky procent pak produkuje hardware (7%) nebo podniká v oblasti produktů a služeb (6%).

V České republice máme dnes tři takové unicorny. Z online marketu Rohlik.cz se stal první čistokrevný [startupový jednorozec](#) v roce 2021, když získal investici 2,5 miliardy korun. Druhý ho dohnal jen o rok později, a to Productboard. Ten [získal od investorů](#) zahrnujících velké americké fondy nový kapitál v hodnotě 125 milionů dolarů, v přepočtu tedy 2,7 miliardy korun. Po této investici byla firma ohodnocena na 1,725 miliardy dolarů, v té době 37 miliard korun. Systém, který firma vyvinula a usnadňuje práci produktovým manažerům, prorazil a stal se relevantním nástrojem pro velké firmy a nadnárodní korporace, navíc jej využívá přes 2500 startupů. V březnu

2024 se po jejich bok zařadila firma Mews, když její ocenění přesáhlo 1,2 miliardy dolarů, tedy 28 miliard korun. Ta se specializuje na software pro ubytovací služby a restaurace. Zajistit status oficiálně třetího českého jednorozce pomohla firmě [investice](#) ve výši 110 milionů dolarů, což bylo 2,6 miliardy korun.

Toto jsou tři čeští jednorozci. Může tady ale být mnoho dalších startupových firem s obrovským potenciálem. Průzkum Deloitte v roce 2022 ukázal, že hlavní motivací pro založení vlastní firmy bylo u většiny českých startupů originální nápad či řešení problému (66% startupů) a jako exkluzivní nápad, který byl první na světě, označilo předmět svého podnikání dokonce 30% startupistů.

66% ČESKÝCH STARTUPŮ MÁ ORIGINÁLNÍ NÁPAD ČI ŘEŠENÍ PROBLÉMU 30% STARTUPISTŮ MÁ EXKLUZIVNÍ NÁPAD JAKO PRVNÍ NA SVĚTĚ

Mnohé státy dnes růst startupů podporují, protože když z nich vyrostou jednorozci, je to přínos pro celou ekonomiku. V Evropě bychom dnes [největší koncentraci unicornů](#) našli v Londýně (39), Berlíně (24) a Paříži (22). Ať již je to Spojené království, Německo nebo menší země jako Estonsko, které mají národní strategie a podporu startupů spojují se svou úspěšnou budoucností.

Tomu, jaké je dnes startupové prostředí v ČR, jak ekosystém začínajících firem funguje, jaké jsou národní strategie a co je pro české startupy brzdami rozvoje, co od státu očekávají a co by jim pomohlo v další expanzi, tomu se věnujeme v této studii. Identifikujeme, jaké jsou hlavní překážky a výzvy, s čím se startupy perou, a co by mělo být stěžejní pro tvorbu politik a iniciativ. Přinášíme také mezinárodní srovnání a inspirace ze zahraničí, jak funguje podpora startupů u vybraných států. Na základě toho jsme vypracovali 20 doporučení, která vychází z analýzy a požadavků startupového prostředí, na to, co by stát mohl pro jejich podporu udělat.

STARTUPOVÉ ČESKO 2024

SHRNUTÍ

Jaké je dnes startupové prostředí v České republice a co potřebujeme, abychom se stali opravdu startupovým Českem a podpořili růst naší ekonomiky? Na to jsme se zaměřili v této studii. U startupových firem a investorů jsme zjišťovali, co je v současné době zatěžuje a je brzdou v jejich rychlém růstu. Zjišťovali jsme také, co od státu potřebují nebo kde vidí výhody ČR jako země, která, kdyby stát opravdu chtěl, může být novým evropským startupovým unicornem. Podívali jsme se také na to, jakou strategii má dnes stát a čím se může inspirovat v zahraničí. A nakonec jsme sestavili 20 doporučení, které stát může chápat jako příležitosti, aby prostředí pomohl nastartovat.

Startupy v rozvinutých ekonomikách představují významnou hybnou sílu inovací a zároveň příležitost k rozvoji ekonomiky. K tomu, aby se rozvíjely a dosahovaly rychlého růstu, potřebují vhodné prostředí a podmínky. Na podporu startupových firem vsadily některé země, jako například Estonsko nebo v poslední době Německo, které za tím účelem vytvořily efektivní strategie a na jejich základě pak realizují politické kroky a konkrétní opatření v rámci činností státu. **Česká republika si však v rámci mezinárodního srovnání nevede nijak lichotivě.** Například ze zkoumání úrovně procesu rychlého založení startupu a jeho hladkého vstupu na trh je na tom nejhůře z 21 zemí Evropské unie, které analyzovala Europe Startup Nations Alliance v rámci svého Startup Nations Standards Report 2023.

Pokud chceme být zemí, kde budou vznikat i unicorny, které mohou skutečně významným způsobem přispět k růstu celé ekonomiky, po-

souvat vpřed zemi, regiony a celá odvětví, pak k tomu potřebujeme vytvořit mnohem příznivější, pružné a dynamické prostředí. Nic jiného nám nebrání, protože **české startupy mají odhodlání, nápady, ambice růst a 96% námi dotazovaných startupů dokonce vidí výhody pro založení a rozvoj firmy v České republice.** Rozhodně to ale není díky službám státu, které poskytuje začínajícím firmám.

Z NAŠICH ZJIŠTĚNÍ VYPLÝVÁ, ŽE ČESKÉ STARTUPY OD STÁTU PŘEDEVŠÍM POTŘEBUJÍ:

- Méně byrokracie
- Flexibilní pracovní úvazky
- Daňové výhody
- Digitální služby vč. jednoduchého založení firmy online
- Lepší podmínky pro zaměstnanecké akcie

Aby české startupové firmy rychleji přinášely inovace, chytrá řešení a světově unikátní nápady, nesměly by se potýkat s řadou překážek, které jim klade do cesty stát. Mezi hlavní překážky dotazované startupy na základě svých zkušeností řadí:

- Přebujelou a zbytečnou administrativu (40%)
- Zákoník práce, který neumožňuje flexibilnější možnosti zaměstnávání (40%)
- Legislativu, která je buď zastaralá a nereflexuje rychle změny, nebo mají problém s jejími změnami (35%)
- Nedostatečně nastavený systém zaměstnaneckých akcií (35%)
- Daňovou legislativu (30%)

ČESKÉ STARTUPY VĚTŠINOU NEPO- TRĚBUJÍ PŘIJÍMAT ŽÁDNÉ DOTACE.

Když už je využívají, tak proto, že se nabízí. Většina zakladatelů startupů se však při rozjezdu firmy spoléhá především na vlastní finanční zdroje a základní kapitál. A případnou pomoc investora potřebují většinou při expanzi do zahraničí. Právě proto, aby se do takové fáze dopracovali, potřebují, aby stát zjednodušil prostředí pro podnikání. Stát by měl také podle našich respondentů motivovat vznik středně velkých firem, které by byly primárními zákazníky startupů. Pomáhat by jim měl více na zahraničních trzích, kde potřebují otvírat dveře; aby skutečně vyrostly, na to jim trh v České republice nestačí. Stát by také mohl poskytnout startupům různé daňové úlevy v prvních letech podnikání.

Mezi konkrétní problémy, s nimiž startupy potřebují pomoc státu, aby rychleji rozvíjely své podnikání, patří získávání investic prostřednictvím přílivu zahraničního kapitálu a motivace investorů investovat v České republice. Dále od státu očekávají zajištění **stabilního prostředí pro podnikání**. Využily by také daňových optimalizací, ale pomohlo by jim i zjednodušení daňového systému. Stejně tak by rádi veškerou administrativu, kterou se státem řeší, vyřizovali online, a to včetně založení firmy. Rychlejšímu rozvoji podnikání by podle startupů pomohlo i lepší vzdělávání v podnikatelských dovednostech a vůbec povědomí o tom, co podnikání obnáší, nebo umožnění flexibilnějších možností při zaměstnávání pracovníků.

Stát však zatím svým přístupem rozvoj začínajících firem spíše brzdí. Dlouhodobou nespokojenost startupů s jeho službami lze totiž vysledovat již minimálně osm let. Po celou tuto dobu v různých studiích a průzkumech upozorňují na **byrokracii, zdouhavou a nepružnou komunikaci státního aparátu či složitou legislativu**, která dostatečně rychle nereflexuje dynamické podnikatelské prostředí. Není jim nakloněna ani nedostatečná digitalizace služeb státu či nepružné možnosti v oblasti zaměstnávání. Jestliže se startupy dlouhodobě obávají toho, že nemají a nebudou mít dostatek schopných zaměstnanců, opět by jim mohl pomoci stát. Stačilo by, aby

umožnil efektivnější systém zaměstnaneckých akcí, na což upozorňují i odborníci, nebo se inspiroval v zahraničí.

Zdá se, že v České republice máme předpoklady, abychom dokázali ekonomiku díky startupům posouvat. Jen během čtyř let (2018–2022) se počet startupů, které největší měrou působí v oboru IT a technologií, ale pokrývají mnohé jiné obory, zvýšil podle [Smart Market Report 2024](#) o třetinu. Česká republika zároveň patří v rámci střední Evropy k poměrně lukrativním oblastem, pokud jde o investování do nových společností. Například podle analýzy [Venture in Eastern Europe Report](#) jsme se v roce 2023 umístili jako čtvrtí mezi šesti zeměmi s největším objemem investic ve střední a východní Evropě. A to navzdory stagnující ekonomice, která zápasí se snahou vrátit se na úroveň před pandemií Covid 19. Na druhé straně Česku v množství investovaného kapitálu připadla v loňském roce z třicítky sledovaných zemí v rámci [analýzy společnosti Atomi-co](#) až 23. pozice. Do startupů šel ve srovnání s mnohem menší Litvou pouze čtvrtinový objem peněz. Předběhlo nás například Rumunsko.

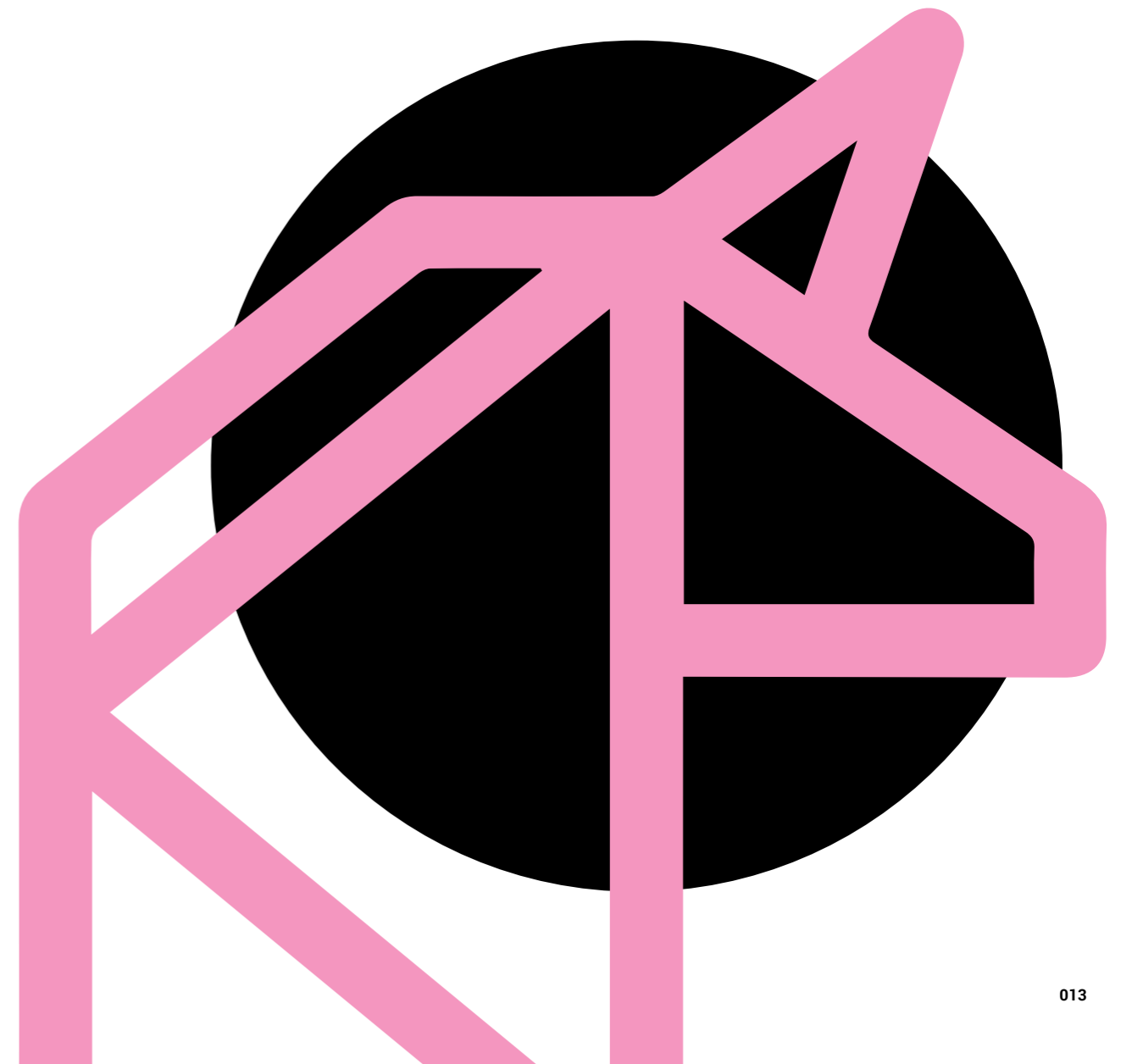
Je tedy vidět, že pokud chceme konkurovat dalším zemím, které si potřeby startupů již plně uvědomily, je potřeba, aby v tom stát začal podnikat patřičné kroky, a to efektivně, rychle a se skutečným pozitivním dopadem. Nejde o okrajovou záležitost, startupové prostředí má podle aktuálních odhadů [Smart Market Report 2024](#) podíl na české ekonomice okolo 5 % a generuje zaměstnání pro 4 % z celkového počtu všech zaměstnanců.

Jak z naší analýzy vyplývá, stát by neměl hrnout na startupy a začínající firmy další administrativní povinnosti, ale naopak **podmínky pro podnikání zjednodušovat**. Firmy potřebují jistotu stabilního prostředí nakloněného podnikání, což je důležité nejen pro jejich vznik a přežití, ale i pro příliv investic nebo vstup velkých firem, které se stanou zákazníky startupů.

Na základě shromážděných údajů v závěru této studie uvádíme 20 doporučení, co by stát mohl pro podporu startupů udělat, a to nejen na základě jejich požadavků, ale i na základě příkladů

ze zahraničí. Stát by neměl klást podnikání další překážky, ale zjednodušovat pro něj podmínky, poskytovat kvalitní služby a vytvářet pro startupy příležitosti. Má řadu nástrojů, jak to může udělat, potřebuje pro to však strategii, politický leadership a skutečnou realizaci startupům prospěšných kroků. K tomu, aby udělal mnohé z nich, přitom stačí málo.

Stát může odstranit přebytečnou byrokracii, zjednodušit administrativu a digitalizovat své agendy, zlepšit podmínky pro zaměstnanecké akcie, či více pomáhat startupům otevíráním dveří na zahraničních trzích. Stát by však do startupů neměl investovat ani vymýšlet nejrůznější dotace. Neměl by také za startupovou politikou schovávat politiku sociální či ekologickou. Může je však zapojit do inovací v rámci státu, třeba právě do urychlení digitalizace.

PROČ NESTAČÍ JEN ROZVÍJET STARTUPY, PROČ JE TŘEBA ZAMĚŘIT SE NA UNICORNY?

Jeden zjevný důvod je **reputační efekt**. Trh, který vytváří velké množství úspěšných startupů (jako již dnes ten český), je důležitým signálem pro celý světový trh, který láká další investory. A větší množství investorů je zase atraktivnější pro nové zakladatele startupů. A právě na trzích s velkou nejistotou a rizikem je nejlepší cestou ke zvýšení množství úspěšných projektů ta, že se zvýší počet těch, kteří se pokouší.

(Obecně to na trzích neplatí, nově přichozí mohou být vždy méně kvalitní než ti stávající, a pokud o konečném úspěchu rozhoduje čistě kvalita lidského kapitálu a nikoli náhodný vývoj trhů, technologií a příležitostí jako u startupů, tak mimo startupy větší množství projektů nemusí znamenat více úspěšných projektů.)

TEDY PŘEDSTAVME SI, ŽE

- mezi startupy je úspěšný každý desátý projekt. 100 z 1 000.
- každý desátý úspěšný projekt je skutečně úspěšný na národní úrovni. 10 projektů.
- každý desátý skutečně úspěšný projekt na národní úrovni bude úspěšný i na evropské úrovni. 1 projekt.
- každý desátý úspěšný projekt na evropské úrovni bude úspěšný i na globální úrovni a stane se unicornem. 0 projektů.

Když ale reputační efekt na nižších úrovních vyvolá multiplikační efekt přílivu kapitálu a zvýšení počtu participujících projektů, je šance dosáhnout na kritickou masu, která bude (s velkou pravděpodobností) schopna vygenerovat unicorna.

Jakmile vygeneruje český trh prvního unicorna, zvýší se jeho reputace z „trhu schopného generovat evropsky úspěšné projekty“ na „trh schopný rodit unicorny“. A to znovu zvýší příliv kapitálu do země.

Pak je tu ještě ale i druhý efekt, **efekt umístění**. Pokud český trh generuje úspěšné projekty i většího formátu, ale pořád pod-unicornové úrovně, konečný exit nakonec vždy spěje k přelivu (a odlivu) kapacit do zahraničí. Sen „být nakonec koupen Googlem“ v důsledku znamená vývěvu kapacit ultimátně mimo českou ekonomiku.

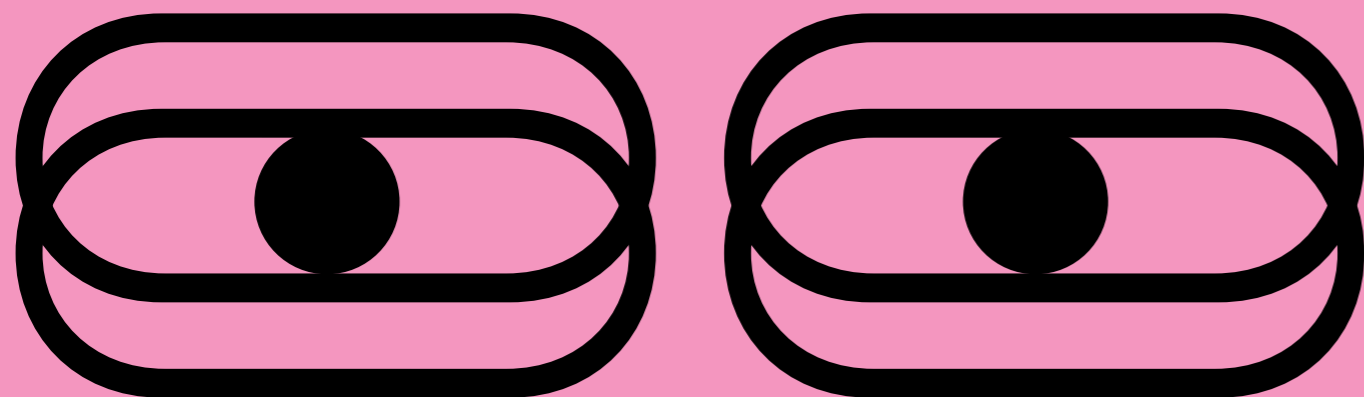
S rostoucí velikostí projektu se ale pravděpodobnost „odchodu“ z Česka snižuje. Větší týmy je vždy těžší úspěšně integrovat do zahraničních struktur. A přesun zároveň nemusí být tolik potřeba, když projekt už vykonává více činností a je tak více samostatně fungující jednotkou. Integraci myšlenkových toků s případným zahraničním vlastníkem zařídí informační technologie, a přístupu k zahraničním finančním tokům už také nebrání tolik bariér.

Větší úspěšné projekty pak svým delším setrváním multiplikují vytváření přidané hodnoty v Česku i v jiných oborech. Jednoduše řečeno, všichni toho více a déle utratí v české ekonomice.

V konečné fázi už by pak český unicorn vůbec nemusel „odcházet“, svět by přišel do značné míry za ním, pokud by samozřejmě nenarazil na nějaké limitní bariéry české ekonomiky akomodovat takovou velkou firmu.

A samozřejmě nakolik by to bylo pro unicorna daňově výhodné setrvat. Ale právě skrze nesrovnatelně větší efekt do zbytku ekonomiky by se Česku vyplatil, i kdyby neměl platit žádné daně – protože by zlaté vejce rodilo další potenciální jednorožce.

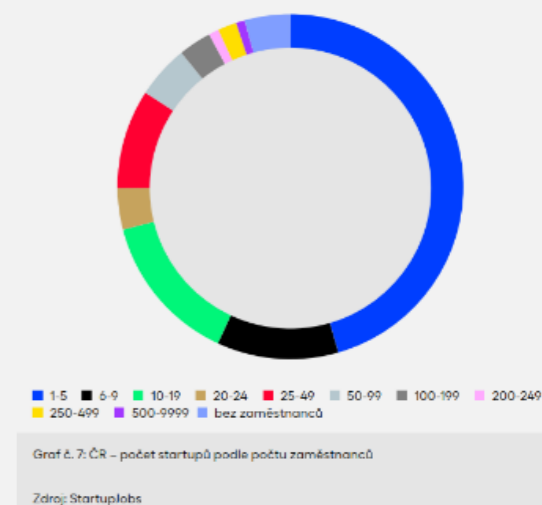
JAK VYPADÁ STARTUPOVÉ PROSTŘEDÍ?

Abychom mohli hovořit o trhu, nikoliv pouze o změti transakcí, musí existovat institucionalizovaný ekosystém. Trh českých startupů letos slaví 14. narozeniny. Po roce 2010 totiž začaly vznikat podpůrné projekty jako Impact HUB, JIC StartCube, StartupYard a další. S postupem času trh rostl, a zejména v posledních letech se zvyšoval objem prodávaných projektů s tím, jak dorůstaly do plnoletosti.

Jen během čtyř let (2018–2022) se počet startupů zvýšil podle [Smart Market Report 2024](#) o třetinu. Česká republika přitom patří v rámci střední Evropy k lukrativním oblastem, pokud jde o investování do nových společností. Například podle analýzy [Venture in Eastern Europe Report](#) jsme se v roce 2023 umístili jako čtvrtí mezi šesti zeměmi s největším objemem investic v zemích střední a východní Evropy. A to navzdory stagnující ekonomice, která zápasí s tím dostat se zpět na úroveň před pandemií covid-19. Na druhé straně Česku v množství investovaného kapitálu připadla v loňském roce z třicítky sledovaných zemí v rámci [analýzy společnosti Atomico](#) až 23. pozice. Do startupů šel ve srovnání s mnohem menší Litvou pouze čtvrtinový objem peněz.

České startupové prostředí má několik specifík. Jedním z nich je to, že startupy představují ve větší míře mikropodniky, nikoliv malé a střední firmy, jak bývá běžné. Většinou tak jde o společnosti, které mají do 20 zaměstnanců a jejich roční obrat se pohybuje kolem 50 milionů korun. Takovéto firmy tvoří podle [Smart Market Report 2024](#) až tři čtvrtiny všech startupů v zemi.

ČR - počet startupů podle počtu zaměstnanců

Zdroj: [Startupjobs.cz](#)

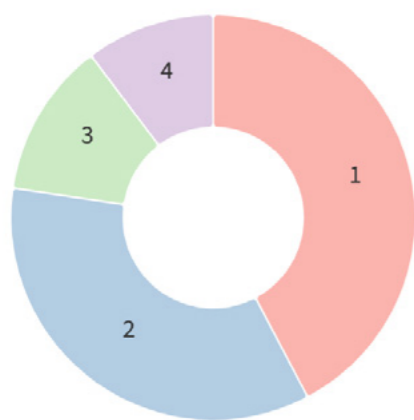
Je ale potřeba tento údaj následně zasadit do kontextu délky fungování jednotlivých společností. Většina z těchto firem je na počátku svého působení a s postupným růstem se zvyšuje i počet zaměstnanců.

Na úspěch startupu má vliv řada faktorů, přičemž jedním z nich je i osobnost zakladatele. V ČR, podobně jako jinde ve světě, je typickým zakladatelem muž kolem 30 let, který je bezdětný. Ženy zakladatelky, které uspěly a získaly finanční investici do svého startupu, jsou ve výrazné menšině. Tvoří jen 8 %. Přestože jsou startupy celosvětově mužskou doménou, české číslo je extrémně nízké. Ve světě se ženy jako zakladatelky objevu-

jí u 15 procent, případně podle některých studií až u 20 procent startupů. A ve Spojených státech to má být dokonce 28 procent.

Než se však podaří začínající firmě získat investici, musí zvládnout fungovat průměrně 4,5 roku a většinou je zakladateli či zakladatelům 37 let. Co se týče počtu zakladatelů, tradičně vznikají startupy, kde je otcem myšlenky jen jeden člověk. Takovýchto firem je i v ČR největší podíl, ale výrazně stouplo procento těch, kde jsou zakladatelé dva, jak ukazuje například [CzechCrunch](#). Větší počet zakladatelů je už spíše výjimečný, jeden či dva zakladatelé jsou u více než dvou třetin společností.

KOLIK ZAKALADATELŮ JE TŘEBA NA JEDEN STARTUP

Zdroj: <https://cc.cz/cc25/data/>

[Studie startupového prostředí](#), kterou v roce 2021 provedla společnost Deloitte, poukázala na trend, že začínající startupoví podnikatelé v ČR se spoléhají především na vlastní zdroje a svůj základní kapitál. Na rozjezd podnikání totiž 68% startupů využilo vlastní finance, které měli buď vlastní nebo je získávali od rodiny, příbuzných a známých. Půjčku v bance na rozjezd podnikání si vzalo jen 5% startupistů. Na pomoc investora zároveň spoléhalo 48% startupů. Pro možnou expanzi firmy do zahraničí ale téměř tři čtvrtiny startupů již vstup investora do firmy potřebovalo. A to je představuje šanci jak pro soukromý, tak pro veřejný kapitál.

Dalšími důležitými faktory pro zdárné fungování společnosti je kromě již zmiňovaného produktu či služby také fungující tým, kvalitní marketing, a především vysoká míra houževnatosti a drive. S tím je spojená i schopnost přizpůsobení se měnícímu se trhu nebo nečekaným událostem. V posledních letech, kdy vlivem pandemie covid-19 došlo k propadu ekonomiky a řada odvětví se musela vypořádat s nejrůznějšími omezeními, byla právě tato schopnost alfou a omegou k přežití, a to nejen u startupů. Jedním z příkladů, kdy se podařilo společnosti díky rychlému přizpůsobení novým podmínkám na trhu vytrvat, je firma Liftago, která stále patří mezi úspěšné startupy. Během pandemie došlo k poklesu přepravy osob až o 70 % a společnost se dostala do existenční pasti. Firmu to ale pouze přimělo posílit aktivity v oblasti logistiky a doručování zboží, přičemž aktuálně investuje do technologií, otevírá svoji přepravní síť třetím stranám a logistiku přesouvá do cloudu.

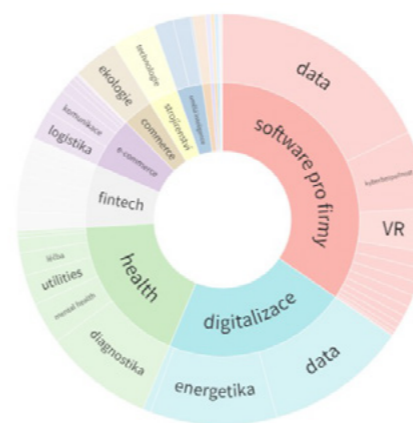
CO STARTUPY DĚLAJÍ?

V porovnání se srovnatelnými zeměmi se české startupy více koncentrují na softwarová než technologická řešení jako například nové pokročilé materiály či výrobní metody. To je ale měřeno počtem startupů. I mezi technologicky zaměřenými startupy je mnoho vysoce úspěšných, jako například Jablotron či DeLong Instruments. A za důležitou úspěšnou výjimku na úrovni celých oborů mimo software lze považovat oblast nanotechnologií spojenou hlavně s libereckou univerzitou.

V rámci kategorie softwaru zahrnují české startupy téměř všechny obory, ale mezinárodně jsou pravděpodobně nejznámější počiny na poli kyberbezpečnosti jako AVAST či AVG. Na poli internetových služeb pro zákazníky vyniká svou známostí portál kiwi.com a historicky měl na místním trhu v porovnání s ostatními zeměmi významnou odolnost vůči Googlu portál Seznam.cz.

IT však není jediný sektor, kde společnosti s inovativními produkty nebo službami vznikají a působí. Rozprostřeny jsou i do dalších oborů a činností – od služeb přes obchod až po průmysl v podobě 3D tisku a vývoje nových materiálů.

NEJZAJÍMAVĚJŠÍ OBORY

Zdroj: Czech Crunch <https://cc.cz/cc25/data/>

KDE PO ČR JSOU?

Největší baštou pro startupy je Praha a její nejbližší okolí, kde se vytvořil další prstenec firem, kde dle [mapy od společnosti StartupJobs](#) je aktuálně aktivních 1856 startupů. Důvodů je celá řada, od nejvyšší koncentrace obyvatel a potenciálních zakladatelů, přes investory, po kvalifikované zaměstnance. Druhou v pořadí je pak moravská metropole Brno. Tam však působí „jen“ 391 společností.

V porovnání se srovnatelnými zeměmi jsou startupy geograficky poměrně roztroušené. Téměř každé krajské město má na svém území některou z firem, která odpovídá kritériím startupu a startupy zasahují do nejrůznějších koutů Česka. Není výjimkou ani působení v menších městech anebo dokonce menších obcích. Jednu z firem tak je možné najít například i v Jablunkově na východě země. Město s pěti tisíci obyvateli je domovem pro společnost Discidius, která vyvíjí systém emoční analýzy pro call centra.

Pro rozvoj a podporu startupů a podnikatelského prostředí obecně slouží řada podnikatelských center nebo inkubátorů, popřípadě může pomoci využití sdílených coworkingových center. Velkých inkubátorů, které se zaměřují cíleně na podporu nových společností, je v ČR 16, existuje však i celá řada menších center, které fungují v rámci jednotlivých kra-

jů, jak uvádí například web czechstartups.cz. Benefitem takovýchto míst je pro začínající firmy možnost zvýhodněného nájmu často již vybavených kanceláří, poskytování právního či daňového poradenství, zprostředkování komunikace mezi inovačními firmami a podpora jejich kooperace a další služby.

Dalšími clustery jsou technické univerzity po celé zemi. Své inkubátory mají univerzity v Olomouci, v Liberci či v Ostravě, která se také pyšní svým akceleračním programem pro studenty. Nicméně tyto ekosystémy se vytvářejí „odspodu“ a spontánně. Realisticky jediným příkladem organizovaného ekosystému (nikoli státem, ale s významnou podporou regionálních veřejných institucí) je JIC v Brně. Ten organizuje inkubační i akcelerační programy a propojení se stávajícími zralými tradičními firmami. (I proto se tomuto regionu říká „Svratka Valley“ po vzoru „Silicon Valley“.)

MAPA STARTUPŮ V ČR

Zdroj: <https://www.startupmap.cz/>

V rámci ČR se objevují tři druhy vědeckotechnických parků. Jde o vědecká centra, technologické parky a vědecká a inovační centra. Vědecká centra představují místa spolupráce jednotlivých organizací, podílejících se na inovačních činnostech. Vědecké a technologické parky se zase zaměřují na podporu, rozvoj a sdílení high-tech. Nejvíce takovýchto center působí v Pra-

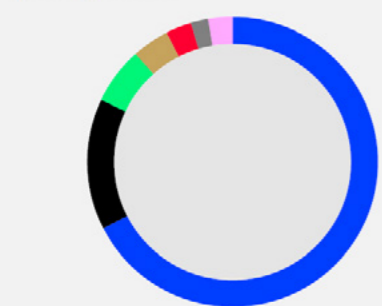
ze, kde je také největší koncentrace startupů. Další se nachází v Brně, Hradci Králové, Brně, Ústí nad Labem, Plzni, Pardubicích či Ostravě.

JACÍ JSOU ZAMĚSTNAVATELÉ?

Jaký je přesný podíl startupů na české ekonomice je velmi složité, ať už s ohledem na nejasnou definici a vymezení startupu nebo proto, že nejsou známy základní statistiky startupových firem, jako je produkce a přidaná hodnota. Nicméně naposledy [Smart Market Report 2024](#) přišel s nepřímým odhadem na základě dat k trhu práce, jako je počet zaměstnanců a údaje o mzdách s tím, že podíl startupového prostředí na české ekonomice odhaduje na úroveň okolo 5%, byť jde o hrubý odhad.

V roce 2022 bylo ve startupech zaměstnáno na 150 tisíc lidí, kterým startupy vyplatily na mzdách 117 miliard korun. Startupy jako sektor ekonomiky tedy zaměstnávají čtyři procenta všech zaměstnanců v České republice, uvádí Smart Market 2024. Ten také na základě toho porovnal, že zaměstnávají více lidí než celé zemědělství, případně srovnatelně jako ICT sektor. Průměrná mzda se v nich pohybovala kolem 65 tisíc korun, nicméně většina zaměstnanců na ni nedosáhla, podařilo se to jen zhruba deseti procentům. Počty míst ve startupech pak kopírují to, jak jsou startupy regionálně umístěny.

ČR - počet míst ve startupech po regionech

Oraf č. 6: ČR - počet míst ve startupech po regionech

Zdroj: Startupjobs

Zdroj: <https://www.startupjobs.cz/>

Profil typického uchazeče práce pro startup je podle [StartupJobs](#) v posledních letech podobný.

Nejčastěji jde o člověka v oboru vývoje a IT, pocházejícího z Prahy a okolí, kterému je mezi 26 a 35 lety a preferuje plný úvazek na hlavní pracovní poměr. Co se loňského roku a uchazečů o práci ve startupech a inovativních firmách týče, pak práci hledalo nebo působilo v oboru vývoje a IT 43,3% respondentů. Dalších 21,2% dotázaných pracovalo v administrativě, 21% v marketingu a obchodě, 10,3% v managementu a 4,1% v analytice. Většina z dotázaných (41,9%) přitom uvedla, že má šest nebo více let praxe v oboru, ve kterém pracuje nebo hledá práci. Téměř čtvrtina respondentů (24,8%) v oboru pracovala 3 až 5 let, zbytek (33,3%) měl za sebou dva a méně let praxe. Při dotazu na úroveň zkušeností pak většina respondentů (41,1%) uvedla, že se považuje za mediory, k seniorní úrovni se přihlásilo 33 % z nich.

INVESTICE DO STARTUPŮ

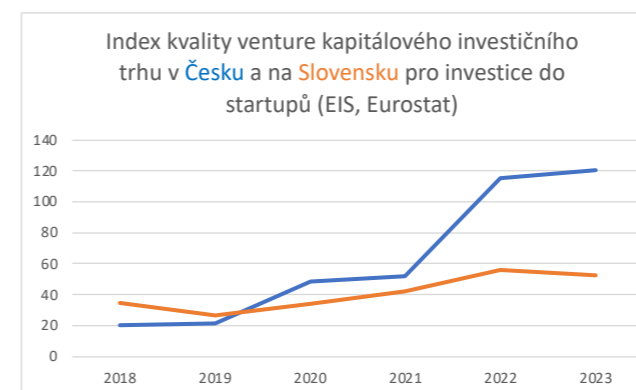
Evropská unie (EU) každý rok publikuje žebříček inovativnosti evropských a okolních ekonomik „European Innovation Scoreboard“. Celkový index je eklektický mix různých podindexů, které hodnotí i věci jako HDP, počet doktorátů či vědeckých prací. Podindex 2. 1. 2 ale hodnotí země EU podle výše venture kapitálových investic. Venture kapitál je pro startupy jedinou možností financovat svůj rozvoj, vzhledem k vysoké rizikovitosti jejich projektů. Čím více startupových projektů je v zemi zafinancováno venture kapitálem, tím lepší je prostředí v dané zemi pro startupy.

Podindex 2. 1. 2 hodnotí v jednotlivých zemích EU podíl venture kapitálových investic na HDP dané země. Výhodou tohoto postupu je, že se tím (na rozdíl od mnoha alternativních indikátorů) přímo měří prostředí startupů a nikoli také celkové investiční prostředí využitelné i dospělými firmami. Navíc index započítává jen skutečné Private Equity investice, nezapočítává případy rozvoje skrze management buy-out nebo buy-in, nebo investice venture kapitálu do startupů skrze nákupy jejich akcií již obchodovaných na nějaké burze. Jde tedy skutečně jen o měřítko rozvinutosti toho nejtradičtějšího způsobu investiční podpory konkrétně startupům.

CO NÁM TEDY INDEX VYPOVÍDÁ O KVALITĚ INVESTIČNÍHO PROSTŘEDÍ NA TRHU ČESKÝCH STARTUPŮ?

Ještě v roce 2018 byla ČR na úplně posledním místě v EU, dvě příčky pod Slovenskem. V následujícím roce se posunula o příčku, pak o další tři, a tak se každý rok pozice venture kapitálového trhu pro startupy v Česku zlepšovala, a od loňského roku již patříme do horní poloviny unijních zemí.

Není to přitom tím, že by se prostředí všeobecně zlepšovalo a jenom Česko, že by mělo „šťěstí“, že se zlepšovalo o něco více. Zatímco předchozí graf ukazoval pořadí Česka a Slovenska na žebříčku zemí ve venture investicích, následující graf dosaženého skóre ukazuje, že slovenské skóre spíše stagnovalo a Slovensko zůstávalo zhruba na stejné příčce pořadí. Mezitím české skóre neustále rostlo, a proto se Česko posouvalo i v pořadí jednotlivých zemí.

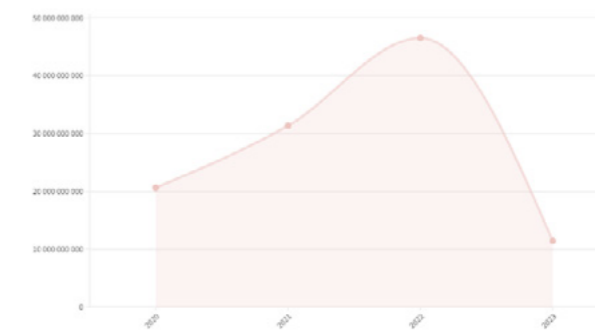

Je tedy vidět, že alespoň co do formy nejtradičtější formy investic do startupů, je Česko na dobré cestě.

ROK 2023 MOŽNÁ ZNAMENAL OCHLAZENÍ STARTUPOVÝCH INVESTIC

Vzhledem k decentralizovanému charakteru startupů je těžké dostat se k uceleným datům za celý sektor a veškeré formy investic. Nicméně podle nejlepšího dostupného datového zdroje, který sbírá platforma CzechCrunch v rámci svého projektu [Startupové Česko](#) se zdá, že po zdravém růstu v letech 2021 a 2022 až na 47 miliard Kč, v roce 2023 celkové investice klesly na 11 miliard. Částečně se tato částka může ještě navýšit, v některých případech ohlašují startupy úroveň investic až se zpožděním.

Kolik peněz směřovalo v posledních letech do startupů českých zakladatelů

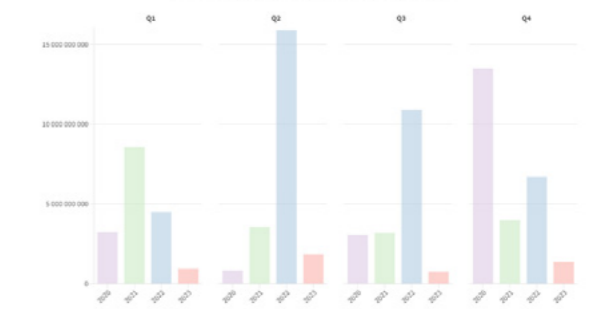

Zdroj: <https://cc.cz/cc25/data/>

Medializovaný počet startupů zůstal zhruba podobný (98 v roce 2023 vs. 110 o rok předtím), lze vyvodit, že jednotlivé transakce kupovaly menší podíly ve startupech. Typická investice do startupu klesla v roce 2023 na 24 milionů z 30 milionů v předchozím roce.

Podle dřívějších průzkumů [CzechCrunch](#) mezi investory valuace mladých firem klesaly i o čtvrtinu, někdy ale až o 40 procent. Objem investic plynoucích do startupů byl proti předchozím rokům nižší téměř v každém kvartále roku, a to až osmkrát. Méně bylo loni i investičních kol v hodnotách stovek milionů korun. Nejde se ale o ojedinělou situaci. Investice do začínajících firem v Evropě [celkově spadly](#) z 85 na 45 miliard dolarů. Rok 2023 neznamenal jen nižší investice, ale české startupy, včetně řady velkých a už známých značek, se také [potýkaly s úsporami](#) a [musely propouštět](#)

Jak se vyvíjely investice v posledních letech

Zdroj: <https://cc.cz/cc25/data/>

Z pohledu dalšího vývoje startupového trhu jsou nižší kupované podíly samozřejmě (možná paradoxně) dobře. Pokud by se dále prodávaly hlavně celé startupy, mohlo by to znamenat postupné vyčišťování českého startupového trhu. Pokud míra úspěšných exitů převyší míru, s jakou se úspěšné projekty rodí, pak se startupový trh jako celek zmenšuje.

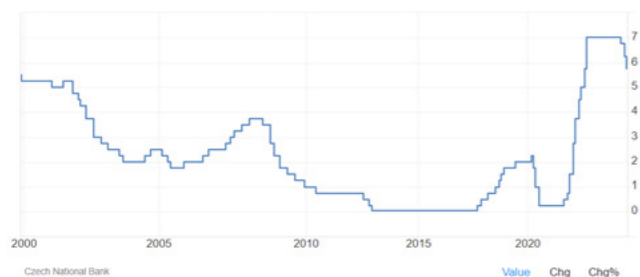
Rok 2023 rozhodně nebyl rokem bez úspěšných velkých exitů, ale vyšší míra jen částečných exitů může být signálem, že stávající si ponechávají vyšší zájem na dalším rozvoji startupů tady na českém trhu a ten tak může být do budoucna zajímavějším, než kdyby v roce 2023 držel celkový objem exitů krok s předchozími dvěma lety.

Dalším signálem, že český startupový prostor se stále má kam rozvíjet je, že zatím nejvyšší objem investic jde do tzv. Series A, které předznamenávají vstup startupu na globální trh. Samotné případné Series B už se pak zatím řeší mimo český trh, ale s dalším rozvojem se trh může dočkat v budoucnu vyšší aktivity i na tomto poli.

Pak je tu ještě jeden důležitý faktor působící na startupový rok 2023 - výše úrokových sazeb.

VLIV ÚROKOVÝCH SAZEB NA ČESKÝ STARTUPOVÝ TRH

V roce 2023 panovaly na trhu nejvyšší úrokové sazby v tomto století. Byly dokonce dvojnásobné proti jakékoli další epizodě relativně zvýšených sazeb. V roce 2022 byly sice sazby také takto rekordní, ale jen v druhé polovině onoho roku. A na spoustě obchodů již se dlouhodobě pracovalo během růstu sazeb, a reakce investorů jsou u složitých obchodů samozřejmě pomalejší, než když třeba obchodují na denním trhu s akciemi.

Vysoké bezrizikové úročení jiných aktiv v roce 2023 znamenalo, že relativní atraktivita investic do (třebas i nezměněných) rizikových startupů klesala. Investoři věděli, že období vysokých sazeb je jen dočasné, ale náklady obětované příležitosti i těch několika měsíců znamenaly, že investice do českých startupů nebyly zrušeny, jen odloženy o několik měsíců do budoucna.

Mezi významné investice loňského roku se řadí například společnost Keboola, která patří k nejúspěšnějším ve střední a východní Evropě, pokud jde o objem investice v rámci series A. Ta činila 32 milionů dolarů, tedy více než 710 milionů korun. Úspěšná byla i společnost IP Fabric, která v rámci series B posbírala 25 milionů dolarů, výrazně přes půl miliardy korun.

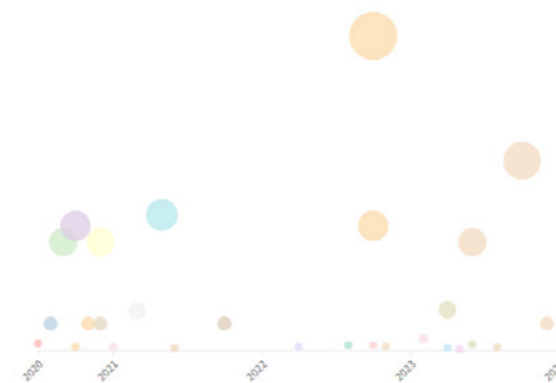
České startupy v roce 2023 zlomily rekordy v investicích pre-seed. Filuta AI nejdříve udělala rekord, když si přišla na vysokou sumu 56 milionů korun. Následně stejnou sumu v pre-seedu získala firma E2B vyvíjející cloudovou platformu, na níž je možné nechat běžet AI agenty vytvořené pomocí jazykových modelů.

Co se investic týče, je zde ještě jeden aspekt, o kterém se příliš nemluví, a to takzvané andělské investování, které sice v Česku nepředstavuje masovou záležitost, nicméně čeští andělské investoři jsou v něm poměrně zdatní. Průzkum platformy DEPO Ventures, která vedle andělských fondů buduje syndikát andělských investorů, loni ukázal, že devět z deseti investorů dokázalo svou investici do startupu zhodnotit a téměř 12 procent na ní dokonce vydělalo více než desetinásobek. Dvě pětiny investorů, kterých se průzkum týkal, navíc považují investice do startupů za výnosnější než jiné formy investování. Navíc k obecně rozšířenému pravidlu o velkém procentu padlých startupů průzkum naznačuje, že investice zatím převážně končí úspěchem. Exit u některé ze svých investic navíc loni provedlo zhruba 40% dotazovaných investorů a téměř 86 procent z nich prodalo svůj podíl se ziskem. Nejčastěji (51,4%) se jim investice zhodnotila jedenkrát až pětkrát.

EXITY

Ročně prodají svůj startup do rukou investora jednotky českých zakladatelů. V předchozích letech docházelo daleko častěji k prodejem českých startupů za významné částky v miliardových řádech, než tomu bylo loni. Konkrétně od roku 2018 docházelo v průměru ke 12 úspěšným exitům ročně. Výjimkou byl rok 2021, který je z tohoto pohledu rekordní. Tehdy došlo k 26 exitům.

Exitů v průběhu let

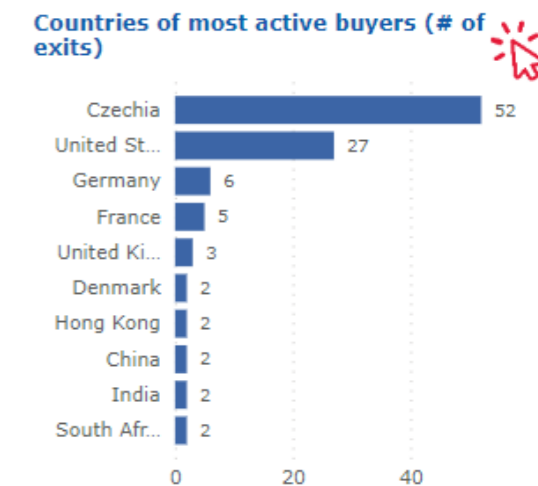

Zdroj: <https://cc.cz/cc25/data/>

V roce 2023 takových obchodů bylo devět, z nich za nejvyšší částku podle informací CzechCrunch dosahující až 3,5 miliardy korun, se prodala Manta, společnost zaměřená na porozumění datům. Nově je součástí společnosti IBM. Cenovku přesahující dvě miliardy získal startup Smartlook, jenž pomáhá chápat chování uživatelů na internetu a který koupilo Cisco. Za hodnotu odhadovanou na více než miliardu se prodával i Shoptet, za víc než půl miliardy UltimateSuite.

Co se týče kupujících, pak data, která sleduje CzechInvest ukazují, že za českými investory to jsou především investoři z USA nebo západoevropských států, kteří mají zájem o české startupové firmy.

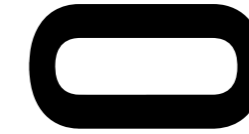
Exits

Zdroj: czechstartups.org

VÝHLED PRO ROK 2024

Co se týče roku 2024, prozatím bylo do startupů směřováno už bezmála 1,3 miliardy korun v 10 transakcích. Přesto je však znát opatrnost investorů a startupy mají horší dostupnost kapitálu, jak na to upozornila ve své analýze skupina Presto Ventures, která v letošním roce sledovala, jak se aktuálně vyvíjí trh. To souvisí i s nepříznivou makroekonomickou situací. Podle 56% startupů je v současné době získání kapitálu složitější, zároveň se stejné procento dotazovaných bojí nedostatku kapitálu pro další rozvoj. Pomoc od investorů při dalším fundraisingu očekává v letošním roce 66% startupů. V případě investic by 83% startupů investici využilo v rámci svého obchodu a marketingu a 62% by pak investovalo do zahraniční expanze.

JAK VYPADÁ STÁTNÍ PODPORA STARTUPŮ

Vlády České republiky si uvědomovaly důležitost podpory začínajících firem, a proto se snažily se přijímat opatření na jejich podporu. V uplynulých několika letech tak vzniklo několik iniciativ obsahujících cíle a postupy, jak zlepšit podmínky fungování začínajících, respektive malých a středních firem. Nejvíce jsou strategické kroky státu směrem ke startupům řešeny v Inovační strategii České republiky a ve Strategii podpory malých a středních podniků v České republice. Jednu ucelenou a s jednotlivými opatřeními jasně zpracovanou strategii, jakou má na podporu startupového ekosystému například Německo, ale Česká republika zatím nemá.

INOVAČNÍ STRATEGIE ČESKÉ REPUBLIKY 2019–2030

Jednou z nich je [„Inovační strategie České republiky 2019–2030“](#), která byla pod značkou Czech Republic: The Country for the Future představena v únoru 2019 a jejímž garantem je státní agentura CzechInvest. Východiskem je zjištění, že země, kde jsou věda, výzkum a inovace klíčovými národními prioritami, dnes ekonomicky nejvíce prosperují, jako například Švýcarsko či skandinávské země. ČR má předpoklady dosáhnout stejných výsledků. Inovační strategie měla ambici stát se celostátní koncepcí pro podporu startupových projektů, jež dosud chyběla; a dosavadní inkubační a akcelerační programy CzechInvestu směřovaly podle státu, správným směrem, ale byly nedostatečné. Rovněž spolu-

práce univerzit se startupy a spin-offy (tak se označují subjekty, které se oddělí od mateřské firmy a mají svou vlastní právní subjektivitu) byla do té doby spíše nahodilá. Také přístup korporací i malých a středních firem ke spolupráci se začínajícími společnostmi je podle této strategie příliš opatrný.

CÍLEM STRATEGIE JE ZEJMÉNA

- Vytvořit konkrétní prvky podpory pro vznik a podporu startupů a spin-offů na národní úrovni a provázat je s regionální a mezinárodní podporou
- Vytvořit ucelený program financování startupů s národní podporou včetně účelové podpory Technologické agentury ČR ([TAČR](#))
- Propojovat začínající firmy s investory a zabezpečit výměnu informací mezi jednotlivými startupy a spin-offy

Ke splnění těchto cílů měla být v rámci Czechinvest podle strategie založena Národní agentura pro podporu startupů. K jejich financování pak měly být určeny programy Českomoravské záruční a rozvojové banky, jakož i systém komercializačních institucí při vysokých školách a veřejných výzkumných institucí. Dále jde o nástroje účelové podpory VVI v rámci TAČR pro startupy a spin-offy včetně systému vyhodnocování, vytvoření výzev operačních programů 2020+ pro

oblast startupů a spin-offů či rozšířené využívání nástrojů Evropského investičního fondu.

K odstranění shora uvedených nedostatků a vytvoření lepšího prostředí pro začínající firmy se Inovační strategie zaměřuje také na obecnější podporu malých a středních podniků (dále MSP) v několika důležitých oblastech.

Jednou z nich je digitalizace. Jak si je stát sám vědom a uvádí to i v této strategii, její zavádění bylo dosud v ČR chaotické a nedostatečně koordinované. Proto byla přijata Strategie [Digitální Česko](#), která má přinést i pro MSP a začínající firmy komplexní online služby státu. Malé a střední firmy se mohou rovněž zapojit do využívání digitálních nástrojů podnikání například v rámci strategie Digitální Česko či programu Digital Europe. Jednou věcí jsou ovšem strategie a druhou reálná praxe, jak ukazuje řada nezvládnutých projektů digitalizace v režii státu.

V rámci Inovační strategie mohou startupy využít také inovačních a výzkumných center, v nichž se stát hodlá zaměřit na podporu klíčových trendů propojujících špičkový výzkum, firemní potenciál a budoucí technologické trendy, jako je umělá inteligence, kosmické a laserové technologie, nanotechnologie apod. Cílem je mimo jiné dosáhnout začlenění českých firem do oborových klastrů s účastí výzkumných institucí. Nástroji jsou například inovovaná strategie „Institucionální podpory na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumných organizací“, propojení „Národních center kompetence“ s oborovými klastry či zapojení evropských operačních programů 2020+ pro vybudování výzkumných klastrů. V rámci podpory investic vyhledává Inovační strategie zvláště technicky progresivní postupy s vysokou přidanou hodnotou s cílem dosáhnout zvýšení firemních investic při využití vědeckého výzkumu. Konkrétně poskytuje podporu českým podnikům investujícím v zahraničí do výzkumu a vývoje a do inovativních projektů (prostřednictvím Týmu Česko), jakož i těm, které svým zaměřením splňují podmínky strategie Průmysl 4. 0.

STRATEGIE PODPORY MALÝCH A STŘEDNÍCH PODNIKŮ V ČESKÉ

REPUBLICCE PRO OBDOBÍ 2021–2027

Vedle Inovační strategie se na startupy dílčími částmi zaměřuje také [„Strategie podpory malých a středních podniků v České republice pro období 2021–2027“](#). Její vznik byl reakcí na přetrvávající vysokou administrativní zátěž (ČR se [umístila](#) na 115. místě ze 190 zemí z hlediska obtížnosti založení nového podniku) a pomalé zavádění digitalizace do státní finanční a daňové správy. Je známo, že začínající společnosti mnohdy nevyžadují přímou podporu ze strany státu, ale potřebují se pohybovat ve stabilním prostředí, které je nakloněno podnikání.

Strategie podpory MSP proto předpokládá vznik digitálního systému, jehož prostřednictvím budou moci být kapitálové obchodní společnosti zakládány a zapisovány online. Dalším cílem je zjednodušení daňového systému pro MSP (srov. [Živnostenský balíček MPO](#)), přičemž základem má být probíhající digitalizace systému správy daní. Přímou podporu začínajícím podnikatelům poskytuje agentura CzechInvest (srov. dále), a to i na krajské úrovni v jejich regionálních střediscích.

Klíčovou záležitostí je pro startupy investiční kapitál, jehož využití je i ve srovnání např. s Polskem a Maďarskem nedostatečné; dle [průzkumu](#) společnosti Deloitte, která mapovala prostředí startupů v roce 2021, se necelá polovina začínajících firem (48 %) opřela o pomoc investora. Dle Strategie podpory MSP je především nutno rozvíjet trh s rizikovým kapitálem s cílem podpořit vznik nových inovativních a technologicky založených podniků – k tomu má sloužit například Středoevropský fond fondů a další obdobné nástroje čerpající z Evropského investičního fondu (EIF).

Důležitým faktorem ve vztahu k MSP je aktivita na zahraničních trzích a zapojení do výzkumu a vývoje. Startupům, pro které je dle uvedeného průzkumu ve více než 60 % primární zahraniční trh, má v oblasti vývozu pomáhat především Exportní strategie ČR. Pokud jde o výzkumné a vývojové projekty, MSP se na soukromých investicích do této sféry podílí pouze necelou stětinou. Strategickým cílem je tedy podnítit rozvoj jejich ino-

vačních schopností, aby se mohly v globálních hodnotových řetězcích zaměřit především na produkci výrobků či poskytování služeb s vyšší přidanou hodnotou. Centra pro přenos technologií při univerzitách je nutno motivovat k vytváření spin-off firem, ke smluvnímu výzkumu a zajištění co nejpríznivějších podmínek pro rozvoj inovačních aktivit MSP. Dílčím cílem je zvýšení počtu progresivně rostoucích start-upů/spin-offů vzniklých na základě využití výzkumného know-how z veřejných výzkumných organizací.

STÁTNÍ AGENTURY A DALŠÍ FORMY PODPORY

Stát podporu začínajících podnikatelů poskytuje prostřednictvím několika státních agentur. Agentura pro podnikání a inovace ([API](#)), působící v rámci ministerstva průmyslu a obchodu, poskytuje dotace v rámci evropského programu podnikání a inovace pro konkurenceschopnost (OP PIK 2014 – 2020) a Operačního programu Technologie a aplikace pro konkurenceschopnost (OP TAK 2021 – 2027). Podporu vysoce inovativním myšlenkám MSP udílí Technologická agentura ČR (TAČR), a to například formou programu Gama 2, který se zaměřuje na studie proveditelnosti ověřující tržní inovace, průlomové produkty, služby, procesy a obchodní modely s potenciálem rychlého růstu a expanze na zahraniční trhy. [Program Inostart](#) (rovněž v gesci MPO) mohou využít startupy, které obtížně získávají prostředky na financování vlastní podnikatelské činnosti z důvodů vysoké rizikovitosti těchto projektů. Inostart jim může poskytnout záruku na úvěr až do výše 70 % jistiny úvěru. Úvěry ve výši od 500 tisíc do 15 milionů korun lze využít na financování nákupu hmotného, nehmotného, investičního a neinvestičního majetku i na pokrytí provozních nákladů. Ve všech krajích působí mimo to takzvané inkubátory, resp. Inovační centra, jako například Technologické centrum Hradec Králové.

Na soukromé bázi fungují „akcelerátory“, jako například Impact Hub, [Startup Yard](#) a AI Startup Incubator, poskytující dotace perspektivním podnikatelským projektům. Startupy se mohou rovněž ucházet o podporu v rámci bankovních investičních programů, jako je např. Expanze

Národní rozvojové banky či již přes deset let existující crowdfundingová platforma Startovač.cz spojující kreativní nové firmy s potenciálními investory.

Řadu programů podpory začínajících firem nabízí agentura CzechInvest. Jde například o Czech Starter (poskytnutí služeb mentoringu a poradenství v ČR), Czech Accelerator (akcelerační pobyt v zahraničním inkubátoru), Czech Match (prezentace produktů a služeb přímo před potenciálními investory v zahraničí), Czech Demo (účast na mezinárodních startupových akcích s možností prezentace), ESA BIC (podnikatelský inkubátor podporující subjekty v oblasti vesmírných technologií nebo systémů) a CzechLink StartUp (propojení startupových společností se zahraničními i domácími investory).

Konkrétní podpora startupů ze strany CzechInvest podle výročních zpráv agentury za roky 2020-2022 (data za loňský rok dosud k dispozici nejsou) vypadá následovně:

ROK 2020

Konalo se 40 odborných akcí (semináře, online workshopy, networking) pro startupy (z toho 15 v zahraničí). Prezentace startupů a MSP proběhla rovněž v rámci podnikatelské mise na Tchaj-wan. 79 startupů bylo „podpořeno“, tj. podepsalo smlouvu s agenturou a čerpalo její služby. Forma podpory spočívala v inkubaci, mentoringu či asistenci při expanzi na zahraniční trh, přičemž většina podpořených společností podniká v segmentu IST (umělá inteligence, webové služby, healthtech či medtech).

Více než 170 startupů se zaregistrovalo do matchmakingové platformy CzechLins StartUp pro inovativní české firmy, které hledají strategického nebo investičního partnera. 83 startupů bylo skrze agenturu nabízeno investorům. V rámci ESA BIC Prague a ESA BIC Brno získalo 11 startupů investice za více než 240 milionů korun. Agentura rovněž uspořádala tři hackathony – mezinárodní Act in Space, Hack the Crisis a ideathon Hack the Mind. Proběhla řada dalších aktivit.

ROK 2021

Konalo se 15 odborných akcí (z toho 7 v zahraničí); přičemž pokles aktivit byl zapříčiněn epidemií koronaviru. Podpořených startupů bylo 92, přičemž 11 z nich čerpalo více programů současně. Jejich aktivity se týkají především webových služeb, elektronického obchodování a fintech. V rámci programu CzechStarter bylo poskytnuto začínajícím podnikatelům téměř 7000 hodin poradenských služeb. Čtyři programy byly podpořené z financí EU. 21 akcí a workshopů pro 38 startupů se uskutečnilo v rámci kosmického inkubátoru ESA BIC Czech Republic. Počet startupů, zapojených do projektu CzechLink StartUp, stoupl na 185. Dále agentura řešila řadu eventů a další aktivity.

ROK 2022

Bylo podpořeno 253 startupů a inovativních MSP v teritoriích zahraničních zástupců. V rámci končícího programu Podpora startupů (2016–2022), resp. inkubace v rámci ESA BIC Czech Republic a prvního ročníku investiční akademie bylo podpořeno 74 začínajících společností. Uskutečnilo se 45 startupových a vzdělávacích aktivit (z toho 4 v zahraničí); šlo o akcelerační programy, networkingová setkání, konference, vzdělávací podcasty, workshopy v rámci ESA BIC CR apod. Poradenských a mentoringových služeb bylo poskytnuto více než 4500 hodin.

Za účasti více než 160 startupů se konala v rámci Investiční akademie konference na téma financování začínajících firem, podpora talentů či zapojení korporací. Na téže platformě bylo uspořádáno pět workshopů, zaměřených na investiční strategii startupů. Pokračovala podpora startupů z financí EU, 16 akcí a workshopů proběhlo v rámci ESA BIC Czech Republic. Webová platforma czechstartups.org, jejímž patronem je agentura Czechinvest, zaznamenala téměř 3500 návštěv za měsíc. V rámci technologické inkubace byly spuštěny nové programy v rámci mobility, umělé inteligence, eco-tech a kreativních průmyslů. Zaregistrovalo se do nich 417 startupů, které podaly 117 oficiálních žádostí, z nichž bylo do inkubace posláno 37 firem s projekty v hodnotě bezmála 100 milionů korun. Agentura uspořádala několik významných mezinárodních eventů.

Jaký je poměr startupů, které využívají služeb státních agentur, na to je kromě těchto údajů k dispozici například i průzkum Deloitte vztahující se k roku 2021. Podle jeho výsledků služeb organizací jako CzechInvest, CzechTrade či JIC a dalších podobných institucí, které nabízí služby a poradenství začínajícím firmám, využilo 48% dotazovaných startupů. Vedle toho 39% startupů spolupracovalo se soukromými subjekty jako jsou inkubátory, laboratoře, seed fondy nebo co-workingová centra. Vedle toho si téměř polovina dotazovaných startupů najímala další odbornou pomoc například v oblasti daní, práva či financí.

Zdroj obr.: <https://www.czechstartups.org/startup-data/>

Podle dat samotné agentury Czechinvest přitom jejich služby využívá menší procento startupů v České republice. A to asi 8,56% z těch organizací, které agentura vyhodnocuje jako startupy.

STAMILIONY DO STARTUPŮ?

Již dříve se například stát chlubil tím, že plánoval vznik fondu fondů ve správě Evropského investičního fondu, kam mělo být alokováno 40 milionů eur, které měl fond rozdělit do několika soukromých fondů rizikového kapitálu zaměřených na investice do začínajících podniků ve fázi startup a seed. Cílem mělo být dát impuls pro vznik nových investičních subjektů na trhu a přilákání soukromých investic, které na úrovni jednotlivých fondů doplní veřejné zdroje. O první finance se měly startupy ucházet již v roce 2018.

Ministerstvo průmyslu a obchodu také plánovalo vznik vlastního státního subjektu - Národního inovačního fondu, investiční společnosti

a.s. (NIF). Ta měla mít na starosti implementaci všech kapitálových nástrojů. První aktivitou měl být koinvestiční fond rizikového kapitálu o velikosti 12 milionů eur s předpokládaným začátkem fungování na konci roku 2017. Fond měl být zaměřen na přímé koinvestice zejména do nejranější fáze podnikání (seed) a do high-tech oblastí, které nejsou trhem v současnosti dostatečně pokryty (např. spin-off firmy realizující výsledky výzkumu a vývoje, projekty life-science, nanotechnologií apod.). Veřejná investice měla být kombinována na úrovni jednotlivých projektů se zdroji soukromých spoluinvestorů, jejichž účast může motivovat i možnost preferenčního dělení zisku z úspěšných projektů. NIF měla také realizovat pilotní program zaměřený na komercializaci výzkumu a vývoje ve fázi pre-seed ve výzkumných organizacích, což mělo přispět ke vzniku nových akademických spin-offů a většímu využití potenciálu českého výzkumu.

V rámci projektu [Technologická inkubace](#) stát nalévá do startupů stamiliony korun. Do konce roku 2025 tak chce mít celkem zhruba 250 začínajících technologických firem, které vyvíjejí inovativní produkty či služby v oblastech trhu, které byly identifikovány pro české firmy jako perspektivní. Vybraným firmám je poskytována podle jejich úspěšnosti ve výzvách přímá finanční podpora a dále nepřímá podpora ve formě kontinuálního mentoringu a intenzivní práce s firmou ze strany inkubačního týmu. Tento systém přímé a nepřímé podpory stát definoval jako „inkubaci“. V rámci projektu získají vybrané technologické startupy přímou podporu ve výši 1,1 až 4,5 milionu korun a nepřímou podporu v hodnotě až půl milionu ve formě workshopů, seminářů, pomoci inkubačních manažerů, konzultací s odborníky na business a technologie. Inkubace probíhá až 2 roky.

Soukromí investoři ale [varují](#), že přímá státní finanční podpora je zpravidla neefektivní a že lepší by bylo vytvořit pokud možno optimální podmínky pro podnikání. Vždy bude platit teze, že stát není dobrý podnikatel a nemá rozhodovat, kam v oblasti byznysu vloží peníze. Ani v Polsku a Maďarsku nejsou se státními fondy dobré zkušenosti; místo nich by bylo spíše potřeba budovat co nejlepší startovací prostředí pro startupy nebo jim přinejmenším podnikání nekomplikovat. Je též nutno upozornit na riziko, že čím hust-

ší síť nejrůznějších mechanismů na podporu začínajících firem vznikne, tím více se na ni nabalí české, resp. eurounijní byrokracie, jakož i spleť zákonů a regulací, kterou mohou být ve výsledku kontraproduktivní.

Právě v oblasti administrativy je situace v ČR stále neuspokojivá. Z ankety společnosti Deloitte „Startupové prostředí v Česku 2021“, mapující současný stav a spokojenost tech startupů sídlících v ČR vyplývá, že se nejvíce potýkají s problémy spojenými s počátečním financováním, přílišnou složitostí všech úkonů potřebných pro start firmy a ne vždy patřičně spolupracujícími úřady. Většina z nich (68 %) přitom považuje za nutné obstarat si kapitál z vlastních zdrojů.

Síť státní či kvazistátní podpory začínajících firem i objem vkládaných prostředků může vypadat impozantně, ale přesto ve srovnání s jinými zeměmi, např. Německem, stále Česká republika postrádá ucelenou národní strategii pro startupy. A kromě toho je nutno si položit obecnější otázku, zda dotace v jakékoli podobě jsou tou správnou formou podpory soukromého podnikání. Zkušenosti v tomto směru jsou jednoznačné: neefektivnější je nízká míra zdanění a pružná nepřebujelá byrokracie a administrativa. Tedy faktory, které jsou v příkrém rozporu s trendem, který se v ČR nezadržitelně prosazuje od vstupu do EU.

Co je také nutné podotknout, že startupy důvěru ve stát příliš nemají. V rámci [analýzy Czech Founders](#) v roce 2022 totiž pouze jeden z deseti respondentů uvedl, že deklarovaná státní podpora odpovídá realitě, přitom 68% respondentů se domnívalo, že stát by se měl angažovat v podpoře startupů.

FLEXI

CO STARTUPY OPRAVDU POTŘEBUJÍ?

Na vzorku padesáti startupů, které odpověděly na dotazy platformy Česko.plus a Datarunu, jsme zanalyzovali, co by startupisté ve vztahu začínajících firem a státu zlepšili, kde dnes vidí překážky, brzdy, ale i na čem by podle nich stát měl stavět, aby se stal přívětivějším místem pro startupy a dokázal přitahovat i zahraniční investory či zakladatele startupů.

Nechali jsme startupy, aby na naše dotazy odpovídaly zcela podle svého uvážení, a následně jsme jejich odpovědi porovnali a vybrali ty problémy, doporučení nebo náměty, které převažovaly. Položili jsme otázky nejen startupistům, ale i několika investorům, protože ti mohou mít na rozdíl od startupů jiný úhel pohledu na toto prostředí a na to, co by stát měl podle nich pro podporu systému udělat. Jejich převažující či vybrané odpovědi jsme shrnuli také. Vedle dotazů jsme také vedli řadu rozhovorů se startupisty či investory, jejichž pohledy jsme do analýzy rovněž zahrnuli.

Ze startupů, jejichž odpovědi analyzujeme, má většina firem tržní hodnotu v rozmezí 10 až 50 milionů korun, další část pak 100 až 500 milionů korun, v některých jednotlivých případech pak méně nebo více než jsou tyto hodnoty. Dotazované startupy byly napříč ČR, převažovala však Praha, další velká část startupů byla z Moravskoslezského a Jihomoravského kraje.

V rámci dotazů, které jsme startupům položili, se ukázalo, že většina začínajících firem se svými spolupracovníky řeší jinou formou než zaměstnaneckým poměrem, což může zahrnovat napří-

klad formu spolupráce s osobou podnikající na živnostenský list. Byť některé startupy na toto neodpověděly, pak pouze výjimečně takovou formu spolupráce začínající firmy neřeší a mají plnohodnotné zaměstnance. Z dotazovaných startupů zhruba stejně velké skupiny tvoří firmy, které mají mezi 11-50 a 51-100 zaměstnanci, mírně pak převažovaly startupy s počtem zaměstnanců 7 až 10, jednotky startupů pak zaměstnávají více než 101 zaměstnanců.

V rámci našeho dotazování jsme také zjistili, že startupy mají mnohem větší ambice, než je zůstat na trhu České republiky. Dokonce 88% startupistů uvedlo, že jejich cílem je působit v zahraničí, což může být ukazatelem jejich možného potenciálu.

96% STARTUPŮ VIDÍ VÝHODY PRO ZALOŽENÍ A ROZVOJ STARTUPU V ČR

Jaké má ČR výhody?

STARTUPY: Pouze 4% startupů uvedly, že ČR žádné výhody pro založení startupů nemá, a to například s ohledem na zastaralou legislativu. Zbytek startupů, tedy **96% vidí výhody pro založení a rozvoj startupu v České republice**. Když pomineme odpovědi, že startupisté odtud pochází, rozumí kontextu zdejšího prostředí a znají ho, pak k výhodám, které startupy zmiňovaly, patří například poměrně jednoduché založení firmy, relativně dobré tržní prostředí, nižší náklady, a to jak na služby, tak na zaměstnance, ale i na život oproti některým jiným členským státům Evrop-

ské unie. Dále to jsou chytří a schopní lidé a ČR jako dobré místo pro život. Některé startupy uvedly, že je zde pro ně slabá konkurence. Mezi odpověďmi bylo například za hlavní výhodu ČR označeno, že se jde o **malý trh, kde lze hodně testovat a málo zkatit**.

INVESTOŘI: Z pohledu investorů má ČR relativně jednoduchý trh, dobrou geografickou polohu s přístupem na trhy EU s výhodou blízkosti Německu a Polsku, disponuje geopolitickou stabilitou. Investoři za výhodu považují dostupnost talentované pracovní síly, zejména v oblasti technologií.

HLAVNÍ PŘEKÁŽKY A VÝZVY, SE KTERÝMI SE STARTUPY V ČR SETKÁVAJÍ

STARTUPY: Mezi hlavní překážky, které však jsou současně výzvami, se kterými se startupy na základě svých zkušeností potýkají, řadí většina z nich **byrokracii ve formě přebujelé a zbytečné administrativy (40%), dále zákoník práce s ohledem na flexibilnější možnosti zaměstnávání (40%), legislativu, přičemž někteří z nich ji označují za zastaralou a jiní mají problém s jejími změnami (35%), nebo neefektivně nastavený systém pro motivaci zaměstnanců akcemi firmy (35%) či daňovou legislativu (30%)**. Pro 10% startupů pak byla překážkou regulace. Někteří dotazovaní uvedli jako další překážky malý trh v rámci ČR, vysoké odvody na zaměstnance, špatnou jazykovou vybavenost zaměstnanců, nálepku ČR jako země východní Evropy při expanzi na západní trhy, malé možnosti místních investorů, ale také **špatně nastavený vzdělávací systém**. Zazněly i názory, že pomoc od státu, pokud je vůbec potřeba, je neefektivní.

INVESTOŘI: Investoři mají v této otázce podobné zkušenosti jako samotní startupisté. Mezi hlavní problémy řadí zatěžující byrokracii a zkosnatělou pracovně-právní legislativu, ale také nedostatek pracovníků, které spíše nalákají na výhody zaměstnání korporace. Podle investorů není dostatečný příliv talentů ze zahraničí. Investoři také nemají pocit, že by čeští zákonodárci dostatečně vnímali a podporovali startupové firmy. Podle investorů je problémem i nastavení zaměstnaneckých akcií. K překážkám řadí investoři také složitost založení spo-

lečnosti s ručením omezeným (s.r.o.), daně, ale také složitou byrokracii a neschopnost státu digitálně komunikovat. Investoři také uvádí jako problematické málo rizikového kapitálu, kdy například stát neinvestuje skrze penzijní fondy do firem s rizikovým kapitálem, jako je tomu například v zahraničí. Investoři také vnímají potřebu většího vzdělávání směrem k praxi a podnikání, a to na všech stupních školství. Investoři uvádí i to, že zde podle nich není funkční kapitálový trh.

NA ČEM MŮŽEME V ČR STAVĚT

STARTUPY: Ptali jsme se dále startupů, na jakých silných stránkách by měl stát vybudovat podporu zdejšího startupového ekosystému. 6% startupů dnes vůbec nevnímá, že by ČR měla nějaký efektivní ekosystém či silné stránky k rozvoji, 3% dotázaných ani netuší, jak ČR podporuje startupy. Startupy by ale při řešení rozvoje jejich ekosystému uvítaly **celkovou strategii státu pro jejich podporu, která, jak sami uvádí, ani neexistuje. Někteří by přivítali lepší propojení s ministerstvy, a to ne proto, aby si k nim chodili pro dotace, ale především proto, aby dokázali prosazovat testování řešení přímo v praxi, jak to funguje v zahraničí. A to nejen pro jednotlivé koncové zákazníky, kterými mohou být i státní instituce a organizace, ale i pro testování systémových řešení**.

S tím souvisí **možnost vytvoření sandboxů jako míst, kde budou startupy a další zainteresované subjekty, ať už z oblasti institucí a organizací, podniků a firem nebo výzkumných organizací, zpracovávat a realizovat své záměry, aby urychlily jeho uplatnění v praxi**. Například v oblasti fintechu by startupy realizovaly svůj záměr spolu s regulátory na jednom místě, čímž by se následně zkrátil čas v případě udělování potřebných licencí vydávaných centrální bankou.

Startupy by zároveň uvítaly jako své partnery na straně státu takové osoby, které vytyčené cíle pro podporu startupů budou pomáhat naplňovat. Startupy také požadují, **aby stát zajišťoval stabilní prostředí, ale aby jeho intervence byly minimální** a nepletl se tak podnikatelům do cesty. Měl by také **násobně zvýšit fokus na kapitálové trhy**. Podle některých startupů je klíčo-

vé udržet v ČR šikovné lidi, zejména technicky zdatné. Mezi odpověďmi startupů se objevilo například také to, že finance by se startupům měly přidělovat na základě výkonnosti a výsledků, nikoliv power pointů. Dále je podle nich možné řešit právní rámec co se týče posuzování finančního zdraví firem, aby byla možná například akceptace záporného jmění. Některé startupové firmy by rozvíjely startupový ekosystém směrem v oblasti ESG.

INVESTOŘI: Podle hodnocení investorů patří k silným stránkám českého prostředí, že zdejší startupy jsou schopné s relativně malými zdroji, ať už jde o lidi nebo o peníze, dokázat hodně a fungovat přitom efektivně. Mezi hlavní výzvy pak řadí lepší nastavení podmínek pro zaměstnanecké akcie, složitost založení s.r.o či daně. Stavět by se mohlo podle nich na atraktivitě Česka jako země, která je vhodná pro budování startupů a zároveň spokojený život. To by měly podpořit i dosavadní úspěšné příběhy českých firem a podpurný ekosystém - akcelerátory, rizikový kapitál, jednoduché a rychlé založení firmy, digitalizace agend a aparátu státu.

JAK UDĚLAT ČR ATRAKTIVNĚJŠÍ ZEMÍ PRO STARTUPY

STARTUPY: Zeptali jsme se také startupů, co by stát měl udělat, aby se Česká republika stala zemí, která bude atraktivnějším místem nejen pro založení, ale i růst startupů.

Podle startupistů by pro dosažení větší atraktivity bylo potřeba především řešit legislativu, ať už její flexibilitu nebo zjednodušení (40%). Pro založení a růst startupů by také pomohlo zmenšení byrokracie a rychlejší digitalizace státu (35%). Stejně tak by uvítaly jednoduché daňové prostředí a atraktivní by pro ně byly třeba daňové úlevy či nižší zdanění (30%), třeba ve formě paušálního danění až po dobu prvních pěti let podnikání. S tím vším souvisí i to, aby zdejší prostředí bylo stabilní (30%). Zatraktivnění podle nich přinese i mnohem otevřenější zákoník práce a povolení zaměstnání na IČO a lepší podmínky pro zaměstnanecké akcie (35%). ČR by se stala podle stejného procenta startupů atraktivnější také zlepšením kritérií a možností bankovního financování startupů či celkově jed-

noduššího a dostupnějšího financování pro ně. Startupům by také pomohly úlevy pro začínající podniky a větší podpora státu obecně. Je zajímavé, že až na výjimky startupisté nestojí o dotace, naopak je odmítají.

Jednotliví startupisté se dále domnívají, že by mělo být lepší dostat do ČR zahraniční pracovní sílu či zrušit zdanění při prodeji podílů, či zlepšení celkového prostředí a vnímání startupových společností, z nichž může být jen „jedna“ mít na konec neověřitelný dopad na celou ČR.

INVESTOŘI: Podle investorů by byl potřeba politický leadership, který bude mít podporu startupů jako prostředek, který by nastroval růst české ekonomiky a mohl ji proměnit v ekonomiku inovační. Na příkladech Estonska je podle investorů vidět, že startupy jsou dnes velkým přínosem pro ekonomiku.

Podle investorů by k atraktivitě ČR přispělo, kdyby zde existovala možnost zaměstnaneckých akcií, dále byly nižší daně a zjednodušené podmínky zaměstnávání pracovníků startupů. Není překvapením, že i investoři orodují za odstranění přebytkové byrokracie, urychlení digitalizace státu a zjednodušování agend, které mají firmy vůči státu a veřejným institucím. Stejně tak podle investorů důležité vytvářet stabilní prostředí pro podnikání.

CO BY ČR MĚLA UDĚLAT, ABY PŘILÁKALA ČECHY ZE ZAHRA NIČÍ NEBO ZAHRA NIČNÍ INVESTORY

Aby stát přilákal ať již Čechy žijící v zahraničí nebo jiné talentované podnikatele, kteří mají potenciál založit úspěšný startup, pak by podle startupů bylo potřeba udělat taková opatření, aby investoři měli motivaci investovat zde svůj kapitál. To mohou být daňové úlevy v prvním roce podnikání, lepší nastavení podmínek pro zaměstnanecké akcie, zrušení daně z prodeje firmy nebo digitalizace pro zrychlení všech agend a procesů, které firmy se státem a úřady řeší. S tím souvisí také jiná odpověď, že by stát měl přilákat středně velké zahraniční firmy, které by se zde usadily a kterým by startupy poskytovaly své služby.

Startupisté také odpovídali, že by stát měl investovat peníze do své budoucnosti, aby zůstal bezpečným, masivně investoval do infrastruktury a obrany, aby zajistil, že bude příjemným místem pro život. Zazněla také odpověď, že by bylo vhodné kultivovat společnost v tom smyslu, aby na úspěšné podnikatele nebylo pohlíženo jako na zloděje.

INVESTOŘI: Podle investorů by ČR měla nabídnout podobně atraktivní podmínky pro podnikání, jaké jsou v jiných zahraničních zemích a nabídnout případně lepší podmínky, než mají dnes v jejich domácích ekosystémech. Dále by se měla zjednodušit administrativa a umožnit držení zaměstnaneckých akcií.

S JAKÝMI KONKRÉTNÍMI PROBLÉMY POTŘEBUJÍ STARTUPY V ČR POMOCI?

STARTUPY: Mezi konkrétní problémy, s nimiž opravdu potřebují startupy pomoc, patří **získávání investic, příliv zahraničního kapitálu a motivace investorů nechávat v ČR své investice (30%)**. Objevily se také požadavky **na stabilitu prostředí (30%)**, daňové optimalizace či **zjednodušení daňového systému (25%)**, ale i **možnosti v rámci zaměstnávání (pracovní poměry) (20%)**. Startupy by také uvítaly pomoc s tím, aby mohly **vše, co se týče administrativy, řešit elektronicky, a to včetně založení firmy (25%)**.

Je zajímavé, že **čtvrtina startupů (25%) zmínila nějakým způsobem oblast vzdělávání**. Ať už by to mělo být výběr a podpora oborů, které budou na VŠ vychovávat experty a budou měřeny kvalitou výstupů, nebo vzdělávání dětí co se podnikání týče na všech středních školách a učilištích. Startupy by také uvítaly erudici lidí v oblastech trhu, cílení a analýzy.

Jednotlivé startupy dále zmiňovaly například zvýšení vymahatelnosti práva nebo garance za úvěry. Mezi odpověďmi také zaznělo, že do investování by se neměl pouštět stát.

INVESTOŘI: Podle investorů startupy ani tak nepotřebují pomáhat, jako spíše aby jim stát neházel klacky pod nohy. Konkrétně by bylo potřeba **zjednodušit či nějakým způsobem omezit povinnou pracovní právní agendu** v menších fir-

mách a **zvýšit flexibilitu v zaměstnávání a lépe nastavit možnosti zaměstnaneckých akcií**. Dále by podle investorů neměl stát chtít po firmách hlášení o datech, které buď již má, nebo si je umí zjistit jiným způsobem, a zmenšit byrokracii, která firmy zatěžuje a nepřináší hodnotu. Někteří investoři si také myslí, že by stát měl zavést podporu firem pro vstup na zahraniční burzy a zlepšit exportní podporu při prezentaci firem na mezinárodních veletrzích.

JAKÉ ZDROJE NEBO PODPORU BY MOHL STÁT POSKYTNOUT, ABY LÉPE PODPOROVAL ROZVOJ STARTUPŮ?

STARTUPY: Zhruba třetina a startupů se shodně vyjadřovala, že stát by neměl poskytovat finance, dokonce by měl zrušit možnost dotací, ale měl by **zjednodušit podnikatelské prostředí** a neplést se do podnikání. Podle startupů by stát měl **motivovat vznik středně velkých firem, které by měly být hlavním zákazníkem startupů**. Uvítaly by také, aby stát více **otevřel dveře na zahraniční trhy**. Stát by také mohl poskytnout startupům daňové úlevy nebo garanci při jejich financování či poskytnout benefity například bankovnímu sektoru při financování startupu.

Stát by měl podpořit vznik sandboxů jako zázemí a prostředí, které poskytuje prostor pro inovace, rozvoj nových nápadů a spolupráci startupů již zaběhnutých firem a dalších organizací či výzkumných institucí, které se podílejí na vzniku inovativního řešení. Především technologické startupy se vyjádřily, že by uvítaly **zjednodušení přístupu firem k univerzitním laboratořím a jejich know-how, a to nejen administrativně, ale i finančně**, například odloženou platbou nebo jinou formou zvýhodnění. Stát by také měl podle některých názorů podporovat inkubátory a více propojovat vědeckou sféru se startupy.

Podle některých startupů by sám stát měl začít vnímat sám sebe a jednotlivá ministerstva jako ty, kteří usilují o inovace a jejich zavádění. V tu chvíli by totiž stát sám vyžadoval novinky, které může začít využívat.

Spíše jednotlivě zaznívaly názory, že by měl stát poskytnout dotační programy, zrušit zdanění podílů při prodeji firmy nebo poskytnout para-

denství v oblastech regulace či více investovat do vzdělávání.

INVESTOŘI: Podle investorů by stát měl primárně umožnit startupům podnikat jednoduše a zjednodušit legislativu. Dále by je měl podporovat v oblasti exportu, prezentace v zahraničí a vstupu na zahraniční burzy.

STÁT JE BRZDOU STARTUPŮ UŽ 8 LET

Na složitou legislativu, byrokracii, nepružné možnosti v oblasti zaměstnávání či pomalou digitalizaci upozorňují startupy už minimálně osm let. Podívali jsme se na dostupná data ze studií a analýz, které se dosud startupovém prostředí věnovaly, a přinášíme jejich shrnutí. V zásadě z toho plyne, že už osm let stát není pro startupy takovým partnerem, aby jeho práce startupům efektivněji pomáhala.

STARTUPY 2024: BRZDÍ NÁS STÁT

V letošním roce se na startupové prostředí zaměřila [ve své analýze](#) investorská skupina Presto Ventures. Výsledek nebyl překvapivý: Stát startupům nepomáhá, ale brzdí je. A to v oblastech, jakými jsou daňové podmínky, legislativa či digitalizace. Podle Presto Ventures by 84% dotázaných startupů ocenilo příznivější daňové podmínky nejen pro startupy, ale i pro investory. Dále 79% dotazovaných startupů žádá zjednodušení a digitalizaci administrativních povinností a zavedení smysluplného vlastnictví zaměstnaneckých akcií (ESOP). To znamená, že zaměstnanci firmy mají určitý vlastnický podíl na firmě, v podobě zaměstnaneckých akcií, jsou tak jejími zaměstnanci a zároveň spoluvlastníky, což vede k jejich motivaci.

Co se týče legislativy tak je až úsměvné, že 37% startupových firem vnímá legislativu, která upravuje fungování, negativně. Dalších 36% startupů ale upozorňuje na to, že taková legislativa podle

nich ani v ČR neexistuje. Co se týče zaměstnanosti, pak přes 40% startupů se obává, že nebude mít dostatek schopných zaměstnanců.

84% STARTUPŮ OCENÍ PŘÍZNIVĚJŠÍ DAŇOVÉ PODMÍNKY NEJEN PRO STARTUPY, ALE I INVESTORY

79% STARTUPŮ ŽADÁ ZJEDNODUŠENÍ A DIGITALIZACI ADMINISTRATIVY A ZAVEDENÍ ESOP

Presto Ventures, 2024

STARTUPY 2022: STÁTEM DEKLAROVANÁ PODPORA NEODPOVÍDÁ REALITĚ

Na vztahy startupů a státu a toho, co od státu očekávají, [upozornili](#) v červnu 2022 Czech Founders, kteří vydali svůj rozsáhlý report Startupy a stát. V rámci svých dotazů na startupy rozvedli celou řadu problémů. **Aktivní podporu a pomoc státu požadovalo 63% startupů.** Jen 19% z nich bylo vysloveně proti. Záleží samozřejmě na tom, v čem by taková pomoc spočívala, **ale už tehdy se 9 z 10 startupů se domnívalo, že státem deklarovaná podpora neodpovídá realitě.**

Startupy by uvítaly, aby stát umožnil lepší řešení zaměstnaneckých akcí či opčních programů. **S přístupem státu k této možnosti bylo nespokojeno dokonce 81% startupů.** S tím, jaké jsou možnosti **flexibilních pracovních úvazků, bylo nespokojeno 60% dotazovaných startupů.** S tím, jak snadný je nábor zaměstnanců ze zahraničí, bylo nespokojeno 67% dotazovaných.

Jako brzdy rozvoje vidělo **63% startupů nepřehlednost daňového systému a 58% daňovou byrokracii.** **Vysoké náklady na zaměstnance byly překážkou rozvoje pro 61% firem.** Co se týče podpory státu, pak **71% startupů by uvítalo pomoc v oblasti práva a daní, a 42% by potřebovalo pomoc při vývoji svého produktu.** Například mentoring a coworkingové aktivity nebyly pro startupy vůbec klíčové.

Přehlednější daně a snadnější daňové podmínky by uvítala většina startupů. S tím, jaké je v ČR plnění daňových povinností, **nebylo spokojeno 57% startupů,** přičemž 28% dalších se vyjádřilo spíše rozpačitě nebo neutrálně. **S podporou státu v oblasti daňové problematiky a přehledností daňového systému bylo nespokojeno 60% firem** a 24% dalších bylo opět buď na rozpacích nebo mělo neutrální postoj. **Flexibilní pracovní úvazky by uvítalo 56% startupů a zároveň 53% nebylo spokojeno s tím, jaké jsou možnosti zaměstnávání vlastníka.**

9 Z 10 STARTUPŮ SE DOMNÍVÁ, ŽE STÁTEM DEKLAROVANÁ PODPORA NEODPOVÍDÁ REALITĚ

63% STARTUPŮ UVÍTÁ AKTIVNÍ PODPORU A POMOC STÁTU

CO STARTUPŮM VADILO:

81% STARTUPŮ NESPOKOJENO S TÍM, JAK STÁT PŘÍSTUPUJE K ZAMĚSTNANECKÝM AKCÍM

60% STARTUPŮ NESPOKOJENO S TÍM, JAK STÁT UMOŽŇUJE ŘEŠIT FLEXIBILNÍ PRACOVNÍ ÚVAZKY

67% STARTUPŮ NESPOKOJENO SE SNADNOSTÍ NÁBORU ZAHRANIČNÍCH TALENTŮ

BRZDY ROZVOJE PODLE STARTUPŮ:

63% NEPŘEHLEDNOST DAŇOVÉHO SYSTÉMU

61% VYSOKÉ NÁKLADY NA ZAMĚSTNANCE

58% DAŇOVÁ BYROKRACIE

JAKOU POMOC STARTUPY POTŘEBUJÍ:

71% V OBLASTI PRÁVA A DANÍ

42% PŘI VÝVOJI SVÉHO PRODUKTU

56% MOŽNOST FLEXIBILNÍCH PRACOVNÍCH ÚVAZKŮ

Czech Founders, 2022

Pomoc státu při zprostředkování napojení na

nové investory, obchodní partnery a zákazníky v zahraničí by uvítalo 65% startupových firem. Jen jedno procento si v zahraničí dokázalo zajistit takové kontakty samo bez pomoci státu.

Pokud žádaly podporu od státu, pak tak startupy činily zejména prostřednictvím agentury CzechInvest, a to 61% dotázaných, a dále od Ministerstva průmyslu a obchodu (52%), či prostřednictvím regionálních inovačních center (46%).

Co se dotací zprostředkovaných státem týče, pak dotace by startupy čerpaly nejvíce na nová pracovní místa (48%). Mnoho pobídek přitom startupy hodnotily jako pro ně nedostupných, ať už s ohledem na krátkou historii firmy, nedostatek cashflow, které je nutné na placení míst předtím, než peníze z dotací a grantů dostanou, nebo s ohledem na dlouhé lhůty, než dojde k vyhodnocení žádostí.

Co se dostupnosti programů nefinanční podpory a rozvoje nových technologií týče, pak 33% startupů bylo spíše spokojeno, 33% nevědělo a 34% spokojeno nebylo. Programy jako CzechAccelerator, CzechDemo a CzechMatch například v roce 2020 využilo 92 firem formou inkubace, mentoringu či asistencí při expanzi na zahraniční trhy.

Podle 47% startupů byla podpora státu při testování nových technologií na regulovaných trzích průměrná, dále by 6 z 10 firem uvítalo ještě výraznější pomoc. **Až 66% startupů by pak rádo více využívalo veřejná data či další zdroje pro rozvoj technologií a testování svých řešení, ať už se jedná například o bankovní data pro fintech či open data v rámci mobility.**

Startupy také žádaly dostupnost testovacích laboratoří, veřejně dostupných dat a inkubátorů. Nespokojenost s dostupností státem podporovaných tech a testovacích labů a podporu při vývoji produktu totiž vyjádřilo 52% startupů. S dostupností veřejných dat pro technický vývoj a podporu vývoje produktu bylo nespokojeno 52% firem a v případě dostupnosti státem podporovaných inkubátorů a akceleratorů to bylo 45% firem.

Analýza také poodhalila problematiku vzdělávání, kdy 58% zástupců startupů považovalo současné manažerské vzdělávání, které se v ČR dnes poskytuje, za nedostatečné. Dokonce 7 z 10 startupů by ocenilo vyšší podporu podnikavosti ve vzdělávání, protože absolventi středních a vysokých škol přichází do startupů s nedostatečnou znalostí praxe podnikání a budování firem, natož pak s globálními ambicemi.

STARTUPY 2021: NEJSME SPOKOJENI S TÍM, JAKOU PRÁCI STÁT ODVÁDÍ

Složitost byrokracie a nedostatečnou flexibilitu státních úřadů potvrdila jako jednu z hlavních problémů českých startupů i společnost Deloitte v rámci výsledků své ankety [Startupové prostředí v Česku 2021](#). Další největší komplikace a problémy, s nimiž se při zakládání firmy potýkaly, spatřovaly startupy v počátečním financování a míře složitosti všech úkonů potřebných pro start firmy. Největší brzdou rozvoje viděly v nedostatku kvalitních lidí.

STARTUPY NEBYLY SPOKOJENY S TÍM, JAKOU PRÁCI STÁT ODVÁDÍ

NEJVÍCE OČEKÁVALY PODPORU V OBLASTI DANÍ, PRÁVA A VÝVOJE

NEBYLY SPOKOJENY S FUNGOVÁNÍM FINANCOVÁNÍ ZE SOUKROMÝCH ZDROJŮ

STÁLY O NETWORKING S PARTNERY A INVESTORY A ZÁKAZNÍKY V ZAHRANIČÍ

ROZVOJ PODNIKÁNÍ A MANAŽERSKÝCH DOVEDNOSTÍ U STUDENTŮ MĚLY ZA PRIORITY STÁTU

Deloitte: Startupové prostředí v Česku 2021

Přes 39% dotazovaných startupů se domnívalo, že v zahraničí jsou lepší podmínky pro jejich fungování co se týče administrativních a daňových nároků, rozvinutějšího startupového ekosystému, ale i politické stability a finanční podpory. **Státní byrokracii, jako jsou nejrůznější kontroly ze strany státu, lhůty a celkovou neflexibilitu úřadů, označilo za největší překážky pro start a fungování firem 52% startupů. Další problémy viděly v míře zdanění odvedené práce a administrativě, kterou po nich stát vyžaduje.** Ať už při zakládání firmy, ale i v obecné složitosti a komunikaci s úřady. Státu startupy vytýkaly zdlouhavou a nepružnou komunikaci, nutnost předkládat stále stejné informace hned na několik míst státní správy, s čímž souvisela i absence jednotné digitální databáze údajů pro více úřadů. Přesto se většina dotázaných domnívala, že situace se průběžně zlepšuje a digitalizace pozvolna usnadňuje komunikaci s úřady.

V rámci toho, co by startupy potřebovaly jako pomoc v začátku, by většina z nich vedle dostupného financování uvítala **předem připravené vzory nejrůznějších právních dokumentů, které jsou vyžadovány pro založení firmy. Startupy také uvedly, že jim chybí možnost jednoho místa, kde zjistí všechny informace, které je potřeba vědět při zakládání firmy.**

Deloitte také svou analýzou upozornil na to, že startupům chybí často kvalitní personál – lidé ve firmě scházeli 59% startupům, přičemž pro 80% startupů jsou lidé a kvalitní tým klíčovými pro úspěch firmy. Vedle toho scházela začínajícím startupovým firmám viditelnost, přístup k zákazníkům a kapitál. Jen necelá desetina nepocitovala žádné nedostatky.

STARTUPY 2016: BRZDÍ NÁS ADMINISTRATIVA A KOMPLIKOVANÁ LEGISLATIVA

Již v roce 2016 si startupy stěžovaly v rámci [studie Aspen Institute Prague](#) na to, že je brzdí zbytečné komplikace. Označily za ně primárně administrativní procesy, nedostatečnou digitalizaci úkonů nebo postupy ze strany státu nutné při zakládání firmy, ale i nedostatky v rámci poradenských služeb. Legislativa v ČR byla komplikovaná pro 30% začínajících firem a 28% ozna-

čilo administrativní zátěž za překážku. Startupy také upozorňovaly na složité procesy, které souvisí s právy duševního vlastnictví a majetkovými právy, dále s udělováním licencí a certifikacemi.

Startupy v roce 2016 upozorňovaly na nedokončený e-government, kdy řadu administrativních úkonů nešlo provádět online nebo byla stále vyžadována fyzická přítomnost. Ukázalo se také, že úřady často nesdílí informace, a proto je potřeba jeden dokument podávat vícekrát. To se již částečně od té doby změnilo, přesto i tato brzda v některých případech přetrvává. Co se také zjistilo, že úřady měly při dodržování lhůt různé měřítko – zatímco samy reagovaly se zpožděním, pokud došlo ke zpoždění v rámci nějakého úkonu ze strany firem, ty byly byt jen za krátkou lhůtu penalizovány. Podle startupů by úřady mnohem více měly podnikatelům poskytovat servis a fungovat jako partneři, ne jako ti, kteří fungují jako kontroloři a vystavují sankce. Navíc startupy uváděly, že kontroly ze strany veřejných úřadů byly časté a přitom nekoordinované.

Startupy neměly ani tak problémy s tím, jak vysoké byly daně, ale s tím, jaká administrativa s nimi souvisí. Kvůli tomu, aby začínající firmy dokázaly splnit všechny nejrůznější daňové požadavky, musely často zaměstnávat další lidskou sílu a tím vytvářely další náklady. **Za problematické byla tehdy označena povinnost platit DPH z neuhrazených faktur.** Tento stav totiž nepříznivě ovlivňuje cashflow a kvůli tomu se začínající firmy mohou dostávat do problematických situací. **Co by startupům pomohlo, to by byly daňové prázdniny během prvního roku činnosti.** A to především co se týče plateb sociálního a zdravotního pojištění. **Startupy také chtěly větší flexibilitu v rámci pracovních smluv v raných fázích svého fungování.** S tím také souvisí, že podle začínajících firem měl stát více zjednodušit a podpořit podnikání žen, především pak zajištěním větší nabídky flexibilních úvazků. V oblasti zaměstnávání pak bylo podle startupů složité zaměstnat talentovaného pracovníka ze zahraničí, protože proces získání víza byl pro ty země, které nejsou členy EU, zdlouhavý.

CO POŽADOVALY STARTUPY V ROCE 2016

DAŇOVÉ PRÁZDNINY BĚHEM PRVNÍHO ROKU ČINNOSTI

VĚTŠÍ FLEXIBILITU V RÁMCI PRACOVNÍCH SMLUV V RANÝCH FÁZÍCH FUNGOVÁNÍ

ZJEDNODUŠENÍ PRÁVNÍCH PODMÍNEK PŘI UZAVÍRÁNÍ SMLUVNÍCH VZTAHŮ MEZI AKCIONÁŘI, INVESTORY A VLASTNÍKY V PODNICÍCH

JEDNOTNÉ PORADENSKÉ MÍSTO, KDE SE DOZVÍ VŠE, CO MAJÍ ZA POVINNOSTI VŮČI STÁTU

ZALOŽENÍ FONDU PŘEDSTARTOVNÍHO FINANCOVÁNÍ, TZV. SEED FUND

PŘEKÁŽKOU BYLA POVINNOST PLATIT DPH Z NEUHRAZENÝCH FAKTUR

Aspen Institute Prague, 2016

Co se týče legislativy, pak se startupy dožadovaly **zjednodušení právních podmínek při uzavírání smluvních vztahů mezi akcionáři, investory a vlastníky v podnicích.** A to například díky zavedení nových právních forem, jako je třeba tzv. convertible note jako prostředek financování startupů nebo možnost vytvořit tzv. jednoduchou akciovou společnost.

Dodnes startupům chybí, a upozorňovaly na to už v roce 2016, **jednotné poradenské místo, kde by dostaly rady, které se týkají práva, financí nebo administrativy, kterou stát od firem vyžaduje a jakým způsobem ji mají zajistit.**

V roce 2016 si startupy stěžovaly na nedostatek poradenských míst pro konkrétní vývozní regiony. Uváděly, že by jim pomohla databáze například

modelových smluv pro startupy, aby nebylo vždy nutné poptávat nákladné služby poradců, právníků a jiných konzultantů, což pro ně představovalo náklady navíc. Částečně v přístupu k zahraničí v posledních letech prošlo proměnou působení CzechTrade nebo ekonomické diplomacie Ministerstva zahraničních věcí, přesto je otázka vstupu na zahraniční trhy pro startupy i dnes zásadní. **Export a vstup na zahraniční trhy byl pro 43% startupů největší výzvou.** A to nejen kvůli vysokým počátečním nákladům, které na to jsou nutné, ale například i kvůli tomu, aby měly spolehlivé kontakty a distribuční síť nebo vybudovaly přímý prodej.

Startupy v roce 2016 by uvítaly **založení fondu předstartovního financování, tzv. seed fund,** pro ty firmy, které jsou v prvotní fázi ověřování konceptu jejich byznysu. Přitom by však veřejné finanční prostředky, které by na takovou podporu startupů byly poskytovány, neměly konkurovat přímo či nepřímo soukromým investorům. Měly by být spíše na spolufinancování, které právě těmto investorům umožní vstoupit do kapitálově náročné a rizikové investice.

Co se podpory státu v oblasti financování týče, startupy chtěly například větší počet a snazší dostupnost inovačních a podnikatelských voucherů, nebo poskytování cestovních grantů na konferenci a veletrhy, což jsou pro ně v případě zahraničí velmi nákladné výdaje. Co se státní podpory ve smyslu poskytování dotací týče, pak už tehdy byla problémem flexibilita takových programů. Startupy požadovaly přizpůsobení procesu podávání žádostí a platebního kalendáře právě tomu, aby lépe odpovídaly jejich dynamické povaze.

O veřejné dotace mělo sice zájem 57% startupů, zbylých 43% je však odmítalo. Nejčastějšími důvody, proč by dotace měly na své podnikání startupy využít, byly fakta, že usnadňuje cash flow, pomáhá v rané fázi založení firmy a podporuje její růst, nebo že umožňuje výzkum a vývoj či rozvoj lidských zdrojů. Dotace odmítaly startupy zejména proto, že taková podpora deformuje fungování trhu, má přísné podmínky využití a zároveň obnáší vysoké náklady spojené s administrací. Na proplacení financí z dotací se navíc dlouho čeká. Argumentem kritiků veřejné podpory bylo také, že u veřejných programů byly podle nich špatně nastaveny priority.

INSPIRACE V ZAHRANIČÍ

Jestliže čeští startupoví podnikatelé cítí, že je brzdí byrokracie a administrativa, nepřehledný systém daní, volají po lepším nastavení flexibilních úvazků, zaměstnaneckých akcií nebo podpoře v právních a daňových otázkách, ale například i lepší dostupnosti veřejných dat či testovacích laboratoří, pak jim dává za pravdu i mezinárodní srovnání. Mnohé z těchto požadavků totiž do značené míry kopírují výsledky analýzy [Startup Nations Standards Report 2023](#) vypracované Europe Startup Nations Alliance (ESNA), která porovnávala startupové ekosystémy v 21 evropských zemích. Česká republika si v řadě sledovaných indexů vedla průměrně až podprůměrně.

Jak situaci v podpoře startupového prostředí zlepšit? Odpověď mohou nabídnout úspěšné (nebo naopak neúspěšné) iniciativy dalších ev-

ropských zemí. Podívali jsme se na to, jak k podpoře startupů přistupují v Bulharsku, Dánsku, Estonsku, Irsku, Německu, Nizozemí, Polsku a Velké Británii.

České republice dlouho chyběla ucelená koncepce podpory startupů, a [Inovační strategie z roku 2019](#) se o něco takového pokusila alespoň částečně. Inspirací v tomto samotném úvodním aktu, tedy vytvoření komplexní strategie, může být Německo, které dokument s řadou konkrétních opatření ve všech klíčových sférách startupového ekosystému představilo v roce 2022.

Podle uvedené analýzy si Česká republika vede vůbec nejhůře ze všech sledovaných zemí pokud jde o rychlost a jednoduchost založení společnosti a hladkost jejího vstupu na trh.

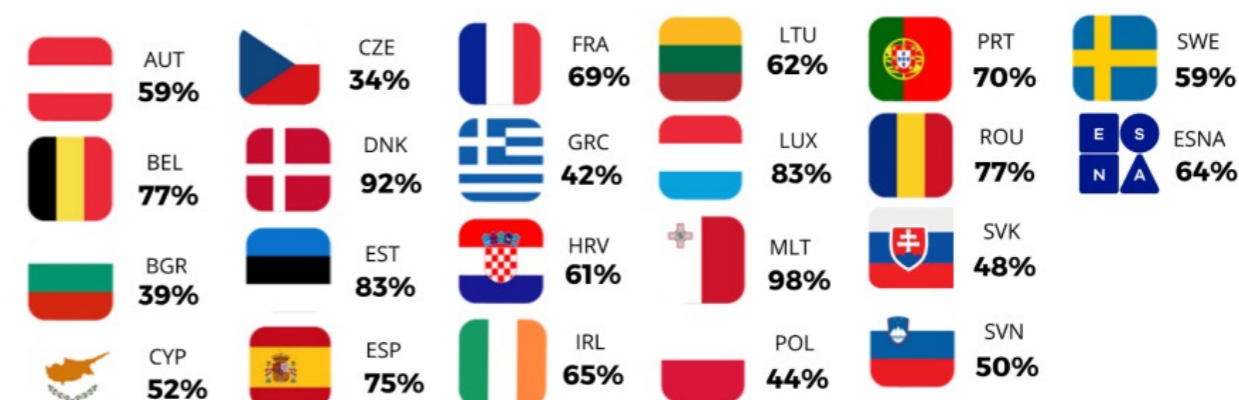

Figure 5. Countries' scores for level of achievement of SNS #1

SOURCE: ESNA analysis based on FP Survey & eGovernment Benchmark 2023 (2024)

V rámci zkoumání úrovně procesu rychlého založení startupu a jeho hladkého vstupu na trh má Česká republika skóre pouze 34%, což není ve srovnání s ostatními zeměmi nikterak lichotivé.

Zdroj: <https://esnalliance.eu/wp-content/uploads/2024/03/SNS-Report-2023.pdf>

Ve třetině zemí lze založit firmu za jediný den a ve více než polovině tak lze učinit za administrativní poplatek nižší než 100 €. Česká republika se v obou indexech umístila ve druhé polovině. Založení firmy podle Startup Nations Standards Report 2023 zde trvá 2-4 týdny. Řešení nabízí evropská lídři digitalizace, Dánsko či Estonsko, kde tento proces skutečně zabere maximálně jediný den. Německo si pak stejný cíl vytklo ve své strategii.

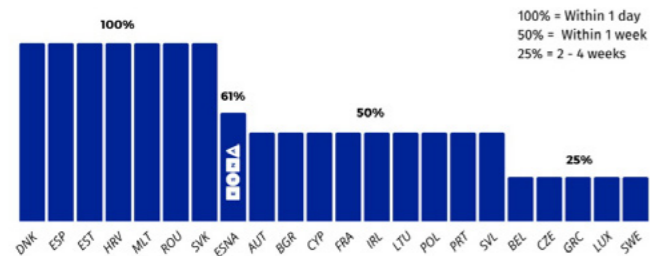

Figure 6. Time to start a business – number of days & implementation level in % (Indicator 1.1.1)
SOURCE: ESNA analysis based on FP Survey (2024)

Pokud jde o dobu potřebnou k založení firmy, v sedmi z 21 zemí Evropy v rámci průzkumu ESNA lze založit firmu během jednoho dne. Česko se řadí na chvost.

Zdroj: <https://esnalliance.eu/wp-content/uploads/2024/03/SNS-Report-2023.pdf>

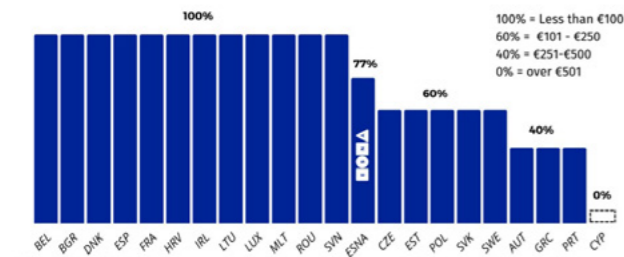

Figure 7. Administrative costs for establishing a startup - cost & implementation level in % (Indicator 1.1.2)
SOURCE: ESNA analysis based on FP Survey (2024)

Pokud jde o náklady na založení firmy, správný poplatek za založení právnické osoby je ve většině zemí (12 z 21) nižší než 100 €. Tyto náklady jsou přímo spojeny s povinnými státními službami, které jsou pro založení společnosti nutné. ČR patří k druhé polovině zemí.

Zdroj: <https://esnalliance.eu/wp-content/uploads/2024/03/SNS-Report-2023.pdf>

Česká republika je také spíše pozadu v oblasti poradenství. V mnohých zemích existují přehledné webové portály či platformy, které jsou

dobrymi průvodci podnikatelů ve startupové sféře. Některé vlády financují lokální poradenská centra či helpdesky, například v Dánsku. Jako další příklady slouží platformy Startup Estonia v Estonsku, Techleap v Nizozemí nebo Start in Ireland v Irsku. Všechny tyto země lze přitom obecně považovat za úspěšné v oblasti digitalizace a vytváření kvalitního startupového prostředí.

Ačkoli si Česká republika dobře stojí ve lhůtách spjatých s žádostmi o víza a jejich získáním, chybí naopak programy pro přilákání talentů. Mnohé země se o svoji atraktivitu aktivně snaží prostřednictvím propagace či poradenství, například Irsko či Nizozemí, jiným přispívá i geografická a ekonomická pozice, což je například případ Bulharska, jež láká nízkými životními náklady, nízkými daněmi a přitom dobrým potenciálem v regionu východní Evropy.

Zatímco české startupy by uvítaly lepší podmínky zaměstnaneckých akcií ve firmách, jejich daňové zvýhodnění plánuje například Německo.

Klíčová je v neposlední řadě otázka financování. V zemích, kterým se podrobněji věnujeme dále v textu, se s ní vypořádávají různě. Speciálními fondy poskytujícími přímé financování, daňovými zvýhodněními či informační podporou a asistencí při podávání žádostí o dotace nebo snahách získat soukromou investici. Česká republika poskytuje možnosti přímých fondů i poradenství, měla by si však dát pozor na cestu polského příkladu. V Polsku na přímé financování státem vsadili až příliš a startupovému ekosystému to uškodilo. Ve Velké Británii naopak upřednostnili investiční pobídky do inovativních projektů a tento přístup se ukázal být velmi úspěšným. Se strategií daňových úlev uspělo také Irsko.

NĚMECKO

Ve společnostech startupového typu pracuje v Německu až 415 000 lidí a při započtení multiplikačního efektu tyto firmy vytváří přímo či nepřímo až 1,6 milionu pracovních míst, což přesahuje automobilový a chemický průmysl dohromady, jak uvádí web [Startupverband.de](https://www.startupverband.de). Do roku 2030 se očekává nárůst až na 974 000

pracovních míst. Zdá se, že stát si zde uvědomil potenciál tohoto odvětví a snaží se vytvořit přívětivější podmínky pro takové podnikání, které vnímá jako hybatele technologických inovací. V červenci 2022 proto němečtí zákonodárci schválil první komplexní [strategii pro startupy](#) na úrovni spolkové vlády. Dokument obsahuje na 130 opatření.

První část z nich se týká financování. Vláda ve své strategii vyjádřila záměr pomáhat nejen poskytováním finančních prostředků prostřednictvím ověřených fondů (zejm. v součinnosti s bankovní skupinou KfW Capital), ale i odstraněním některých byrokratických překážek v oblasti finančních transakcí a akciového trhu, například povolením akcií s více hlasovacími právy. Pro venture kapitálové fondy, tedy takové, které investují do začínajících a expandujících firem, navíc naplánovala možnosti osvobození od daně z přidané hodnoty (DPH).

Další balík opatření se týká zaměstnanců. Kromě snah o rozšiřování kvalifikované pracovní síly, ať už podporou vzdělávání (i druhotného), uznávání zahraničních kvalifikací nebo integrace imigrantů, je na stole i jiný důležitý nástroj. Vláda si dala za cíl zjednodušit a zatraktivnit programy pro zaměstnanecké vlastnictví. Udělování podílů ve firmě zaměstnancům jako součást jejich platu plánuje vláda i daňově zvýhodnit.

Neméně důležitou oblastí je digitalizace státní správy. Spolková vláda chce, aby bylo možné zakládat společnosti s ručením omezeným jen digitálně a pokud možno do 24 hodin. Mezi dílčí cíle patří propojení různých online služeb poskytovaných federální vládou, spolkovými zeměmi a notáři. Zejména zavedení možnosti provádět notářské úkony online, což umožní založení německých společností s ručením omezeným formou hotovostního vkladu. Možnost online notářských úkonů se má týkat i určitých případů, kdy se společnost zakládá formou nehotovostního vkladu. Kromě toho se plánuje zavedení online ověřování žádostí o zápis do obchodního rejstříku, stejně jako do rejstříku družstev, společností s ručením omezeným a sdružení. Situace se má usnadnit i pro zájemce o financování, potřebné informace a úkony by mělo být možné jednoduše

vyhledat a zadat v přehledném digitálním portálu.

Německá strategie se zabývá také diverzitou a zatraktivněním startupového podnikání pro ženy. Neopomíjí ani vědecké a univerzitní prostředí, kdy si klade za cíl vědeckým a univerzitním institucím usnadnit zakládání svých vlastních startupů. Zvláštní podpory se má dostat i propojování etablovaných firem se „zelenými“ startupy, tak, aby se ekologické inovace snadněji a rychleji dostaly na trh. Obecně lze říci, že si vláda přeje vytvořit, etablovat a podporovat platformy pro spolupráci a sdílení informací mezi veřejnou sférou, zavedenými společnostmi a startupy a vyzývá v tomto smyslu i obce či jednotlivé spolkové země k podobným úvahám a opatřením. Řeč je zejména o podpoře takzvaných sandboxů (pískovišť), což je možnost pro startupy, jak otestovat svá inovativní řešení ve spolupráci s institucemi či jinými firmami.

Německé veřejné instituce si také uvědomují, že produkty, které startupové společnosti vytvářejí, pro ně mohou být užitečné. Veřejný sektor uděluje každoročně zakázky s celkovým objemem přesahujícím 100 miliard eur a více než 10 procent z nich spadá do inovací a jejich potenciálu. Vláda proto například podporuje program „Nákup pro vládu“ (Procurement for Government) z iniciativy GovTech Campus Germany. Pod hlavičkou této platformy spolupracují úřady se startupovou scénou na digitálních řešeních. Dále chce vláda startupům umožnit snazší přístup k datovým zdrojům, aby informace z nich mohly implementovat při vytváření svých produktů. Jako konkrétní příklad spolupráce veřejné a startupové sféry může sloužit aplikace [Polyteia](#), která umožňuje analyzovat a vizualizovat data o obcích a městech. Informace pak mohou využít lokální vlády a lépe tak optimalizovat své rozhodovací procesy a plánování.

ESTONSKO

Estonsko bývá nezdědky označované za premianta v oblasti digitalizace a poskytování veřejných služeb on-line, jak uvádí například [hodnocení Evropské komise v indexu digitální ekonomiky a společnosti](#). Svůj díl na tom má i přístup vlá-

dy ke startupovému podnikání. Výzkumy centra [StartupBlink](#) jej aktuálně řadí na 14. místo na světě v jejich indexu hodnotícím „startupový ekosystém“, tedy jakousi přívětivost prostředí dané země k takovému typu firem. Estonci se ostatně chlubí největším počtem technologických startupů na obyvatele, jak uvádí web [startupestonia.ee](#).

Estonsko zřejmě jako první zavedlo už v roce 2014 elektronické rezidenství a o pět let později takzvaná nomádkská či startupová víza. To vše umožňuje také cizincům využívat estonských veřejných služeb v podnikatelské oblasti. V tomto se nejmenší z pobaltských zemí stala vzorem pro mnohé další státy. Stane-li se zájemce e-rezidentem, může v Estonsku snadno založit společnost, pracovat s bankovníctvím, zpracovávat platby či řešit daňové záležitosti. Estonsko tak zve všechny, kdo mají nápady na zajímavé inovace k založení startupu právě v této zemi.

Estonská vláda tuto „pozvánku“ prezentuje skrze svoji iniciativu Startup Estonia, která místním i zahraničním investorům a podnikatelům pomáhá se vším potřebným, pořádá akce, vzdělává, asistuje při vytváření strategií. Estonci svůj systém aktivně prezentují jako prostor podpory, nikoliv byrokratických překážek. A svoji zemi jako růstovou základnu pro mezinárodní úspěch, nikoli jako cílový trh. Jako příklad úspěšného projektu, který byl založen právě v Estonsku, může sloužit firma Bolt.

V podpoře startupových podnikatelů se Estonsko řadí ke třem nejlepším z 21 evropských zemí, které se účastnily průzkumu [Startup Nations Standards](#). Patří také ke třetině zemí, kde společnost zvládnete založit za jediný den. V roce 2023 si estonský trh podle [startupestonia.ee](#) navzdory globálním ekonomickým potížím zachoval atraktivitu ve startupové oblasti, tento sektor se spolu se sektorem informačních technologií podílel zhruba 7,2 % na estonském HDP a pracovalo v něm na 12 500 zaměstnanců.

VELKÁ BRITÁNIE

Ačkoli Velká Británie po Brexitu čelí výzvám, jak i nadále přitahovat úspěšné podnikatele a inovátory z kontinentální Evropy, obecně patří nadále

k nejatraktivnějším startupovým ekosystémům. Londýn spolu s univerzitními městy Oxford a Cambridge jsou páteří tamního prostředí.

Británie láká podnikatele například tím, že vydává speciální víza. Kdo je schopen prokázat, že má originální podnikatelský záměr s potenciálem růstu, může žádat o víza pro inovátory ([Innovator Founder Visa](#)). Dříve existovala přímo [startupová víza](#), ta však již nejsou dostupná.

Země byla podnikatelsky atraktivní i díky relativně nízkým korporátním daním. V posledních letech však hlavní taxa vzrostla z 19 na 25 %. Jaký bude mít toto navýšení dlouhodobější dopad, to se zřejmě teprve ukáže. Existují zde však další programy pro daňové úlevy jako Enterprise Investment Scheme, Seed Enterprise Investment Scheme nebo Venture Capital Trusts. Ty motivují soukromé investory k přesměrování větších vkladů do inovativních projektů, které jsou na začátku vždy spojeny s vyšším rizikem. Tyto investiční pobídky sehrály velkou roli v tom, že se Velká Británie stala tak úspěšným startupovým ekosystémem, jak hodnotí [Tech Startup Manifesto 2022](#) připravené The Coalition for a Digital Economy.

Vláda dále téměř dekádu financovala grant Tech Nation, který byl národní technologickou platformou pro podporu startupového ekosystému. Zajišťovala sdílení poznatků, poradenství, financování i propagaci sektoru. Vládní financování však bylo v roce 2023 ukončeno. Tech Nation následně našel nové vlastníky, kteří přislíbili v aktivitách platformy pokračovat. Vedle Tech Nation ale existuje například vládní fond Innovate UK investující do vědy a výzkumu. Provozuje síť center Catapult, které mají za cíl podporovat výzkum v určitých odvětvích a pomáhat převádět inovace z akademické sféry do praxe prostřednictvím spolupráce akademiků a podnikatelů.

Podporu sektoru má pak na paměti dokument vládní strategie pro inovace [„UK Innovation Strategy: leading the future by creating it“](#), který počítá s posílením informovanosti o možnostech vládního financování inovativních projektů, vzděláváním manažerů, zlepšením financování klíčové infrastruktury (např. posílení dostupnosti rychlého internetu apod.), posílením podpory

investic z penzijních fondů či finanční podporou projektů, které přispějí k technologické transformaci britské ekonomiky.

POLSKO

Dosavadní polská cesta podpory startupů slouží spíše jako příklad, jímž není dobré se inspirovat. Polská vláda přislíbila podporovat startupový ekosystém, příliš se však zaměřila na přímé investice prostřednictvím Polského rozvojového fondu. Tato strategie de facto spíše zbrzdila organický růst a potenciál startupů a odhalila problémy, které přináší příliš centralizované plánování. Masivní státní investice vedly k umělé inflaci hodnot v sektoru a vznikaly startupy, jejichž životnost z až příliš velké části závisela na vládních fondech. Systém tak odrazuje soukromé investory, kteří by museli přímo soutěžit s veřejným sektorem. I v důsledku této politiky, jež vytváří závislost na státu, je polské prostředí zatíženo byrokracií. V neposlední řadě se investoři zdráhali vynakládat své prostředky právě v Polsku i z důvodů kontroverzních reforem minulé vlády například v oblasti soudnictví. Více se polskému ekosystému věnuje například web [startupblink.com](#).

Takové prostředí, jaké vzniklo v Polsku, není pro startupy příliš motivační. V první fázi je nemotivuje se v zemi vůbec usadit. A pokud taková firma vznikne, místo toho, aby se snažila vytvořit co největší hodnotu pro zákazníky, musí svůj potenciál soustředit na to, jak získat příští grant. A pokud se to podaří, soustředí se na to, jak o něj později zase nepřijít.

Vedle zmíněných přímých investic do startupů Polsko na druhé straně zavedlo i některé daňové úlevy, které mají pozitivní efekt. V roce 2022 se zvýšila dostupnost úlev právě pro podnikatele, kteří investují do inovací, vědy a výzkumu. Týkají se dále například těch, kdo vyvinuli a uvádí na trh nový produkt, investují do rozvoje firmy či do vzdělávání zaměstnanců, zavádí robotizaci či platební terminály.

Polsko také zavedlo startupová víza, která umožňují přesídlení společností ze zahraničí. Zatím však chybí lepší zaměstnanecká politika, která by startupům přilákala kvalifikované pracovníky

nebo zjednodušila zaměstnávání zahraničních profesionálů, jak konstatuje [startupblink.com](#). Firmu lze v Polsku založit on-line, dokud však příjem nepřesahuje 50% minimální mzdy, není třeba ji ani registrovat.

BULHARSKO

Bulharsko těží z výhodné východoevropské pozice a z pověsti „levné země“, podnikatele i digitální nomády láká nízkými životními náklady i levnou pracovní silou. Tamní startupová scéna je tak atraktivní pro zahraniční kapitál. Bulharská vláda tyto podmínky ještě vylepšuje účinnými daňovými výhodami. Bulharsko je zemí s jednou z nejnižších osobních a korporátních daňových sazeb v Evropské unii, což sem přivádí zahraniční investory a technologické talenty. Její hodnota je pouhých 10%. Navíc zdejší zákony zabraňují dvojímu zdanění. A zavádí se tu také startupová víza. Bulharsko disponuje až 65 000 odborníky v IT, množinu stále doplňují zdejší univerzity či střední školy se specializovanými třídami. Vytvoření technologické společnosti je zde jednoduše levnější než v jiných hlavních startupových centrech světa, což konstatuje například web [Startup Universal](#). Ostatně i cena založení firmy zde patří k nejnižším, jak dokládá srovnávací analýza [Startup Nations Standards](#). Bulharsko je už nyní domovem stovek startupů a několika společností poskytujících rizikové kapitálové a růstové investice, akceleratorů i podpůrných sdružení.

Bulharská vláda má trochu zjednodušenou pozici tím, že země byla z výše uvedených důvodů velmi atraktivní pro soukromý sektor, který se o rozvoj zdejšího startupového ekosystému do jisté míry postaral. Rezervy nadále existují ve veřejných službách, jako je komercializace inovačních výstupů nebo informační podpora podnikatelů. Bulharská scéna je také velmi závislá na financování z fondů EU. Dosud také nikterak nepodporovala vzájemnou spolupráci mezi veřejným a startupovým sektorem na veřejných zakázkách.

Obecně lze říci, že Bulharsko je na dobré cestě stát se vyspělým inovačním centrem, pokud ovšem přesvědčí potenciální podnikatele, aby namísto lukrativní práce pro zahraniční firmy začali budovat vlastní startupy. V opačném případě

může podle [StartupBlinku](#), který se věnoval startupovému ekosystému Bulharska, zůstat v první řadě outsourcingovou destinací.

NIZOZEMÍ

Na jedné straně vysoké životní náklady a zákoník práce zvýhodňující zaměstnance oproti zaměstnavatelům, na straně druhé otevřená země pro kvalifikované zahraniční pracovníky, jejichž najímání je podporováno daňovým systémem – část platu takového zaměstnance může být od daně osvobozena. Daňové zvýhodnění čeká i ty, kdo investují do výzkumu a vývoje. Nabízí se také možnosti financování, které startupům mohou pomoci v rozjezdu. Celkově je Nizozemí státem, který by se mohl stát „národem jednoročců“, tedy úspěšných růstových startupů, jak jej vyhodnocuje [startupblink.com](#). Díky vysoké úrovni angličtiny, zmíněné otevřenosti či propojení s dalšími globálními centry se Holandsku říká „brána do Evropy“. Tamní technologický ekosystém tvoří na 8000 společností, z nichž 97 % jsou startupy. V technologických společnostech s rizikovým kapitálem pracovalo v roce 2023 asi [151 000 lidí](#).

Strategie zvaná Akční plán pro ambiciózní podnikání ([Ambitious Entrepreneurship Action Plan](#)) vyčlenila pro podporu ekosystému a rychlý růst startupů 75 milionů eur. Počítala se zavedením startupových víz pro občany mimo Evropskou unii, poskytováním prostředků na testování technické proveditelnosti produktů, podporou mezinárodní spolupráce v oblasti vývoje a výzkumu i zvýšením atraktivity Nizozemska pro zahraniční startupy prostřednictvím státem financovaných organizací Techleap a Netherlands Point of Entry. Tyto platformy pomáhají propojovat investory s inovátory, poskytují informační a poradenský servis, organizují setkání s odborníky a úspěšnými podnikateli, pomáhají s propagací, vyhledávají talenty. Další podporu poskytuje Nizozemská podniková agentura (RVO), ať už informační nebo finanční při testování produktů na trhu nebo při vstupu na mezinárodní trh. Podporována je v Holandsku i spolupráce mezi startupovým a veřejným sektorem, platforma

[Startup in Residence](#) pomáhá mladým firmám zhostit se výzev v oblasti governmentu. Startupy dostanou čas na vývoj řešení a zajištěno je i financování pilotního projektu.

DÁNSKO

Dánsko patří mezi světové premianty digitalizace, což ze země samo o sobě dělá [atraktivní cíl pro zakládání startupů](#). Působí tu více než 2000 technologických společností zaměstnávajících na 26 000 lidí. Země platí za inovačního lídra v Evropě díky rozsáhlým programům podporujících vývoj a výzkum.

Prostřednictvím několika fondů a platform nabitých v Dánsku možnosti přímého veřejného financování i poradenství v oblasti soukromého financování. Inovační fond Dánska investuje do nových iniciativ s cílem vytvářet růst a zaměstnanost, Dánský fond pro růst má zase za cíl podporovat vznik a růst nových společností prostřednictvím investic, půjček a záruk. Iniciativou dánské vlády je také platforma [Startup Dánsko](#), program vydávání startupových víz. K dispozici jsou poradenská centra, která zájemce zdarma provedou celým procesem, ať už založením firmy či získáním investic. Platforma Digital Hub Denmark se zase stará o propagaci Dánska coby lídra v digitalizaci a mezi startupovými arénami, a také pomáhá při propojování subjektů, startupů s institucemi, výzkumníky či etablovanými společnostmi. Představuje tak své podnikatele i potenciálními partnerům. To vše ve snaze učinit ze země hlavní digitální centrum Evropy. Jistou překážkou v rozvoji ekosystému mohou být vysoké životní náklady a výdaje na mzdy i rozsáhlá práva zaměstnanců.

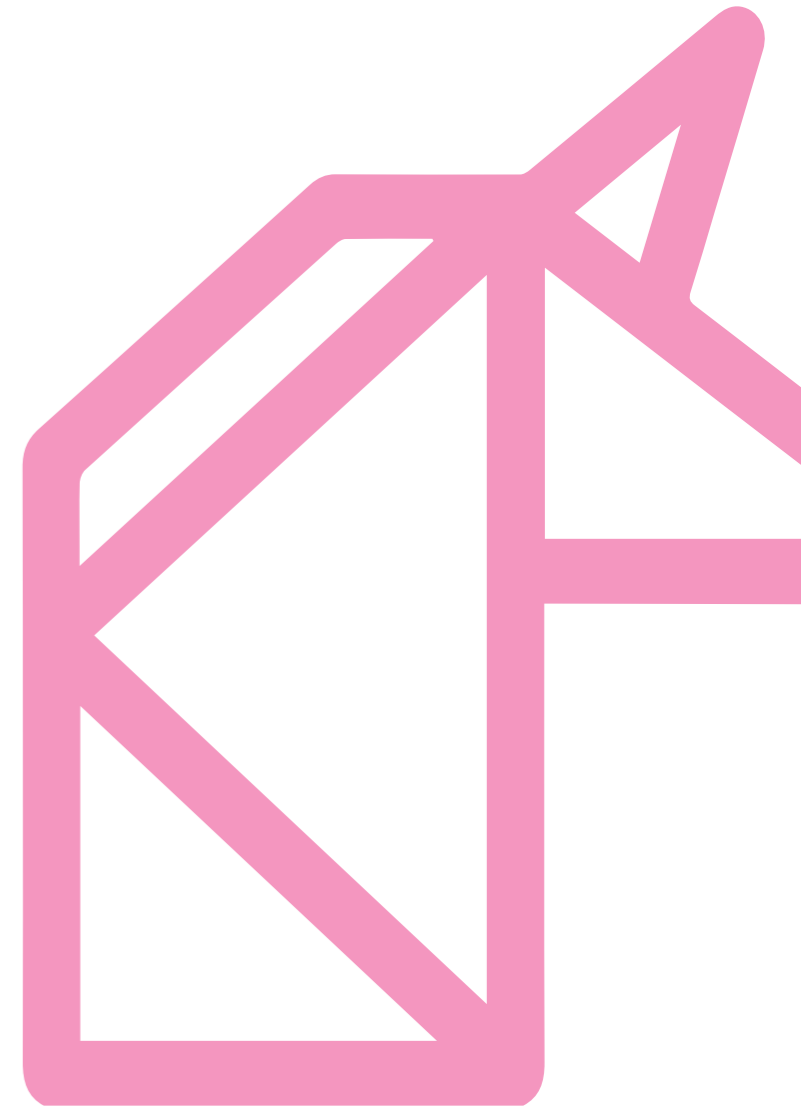
IRSKO

Není náhoda, že je Dublin sídlem mnoha velkých korporací jako Google, Facebook, Twitter, LinkedIn a dalších. Jako ráj pro podnikání je Irsko známé díky nízkým korporátním daním, kromě toho má také daňové dohody s mnoha zeměmi, aby se předešlo dvojímu zdanění. Také mu přispívá výhodná pozice mezi Severní Amerikou a Evro-

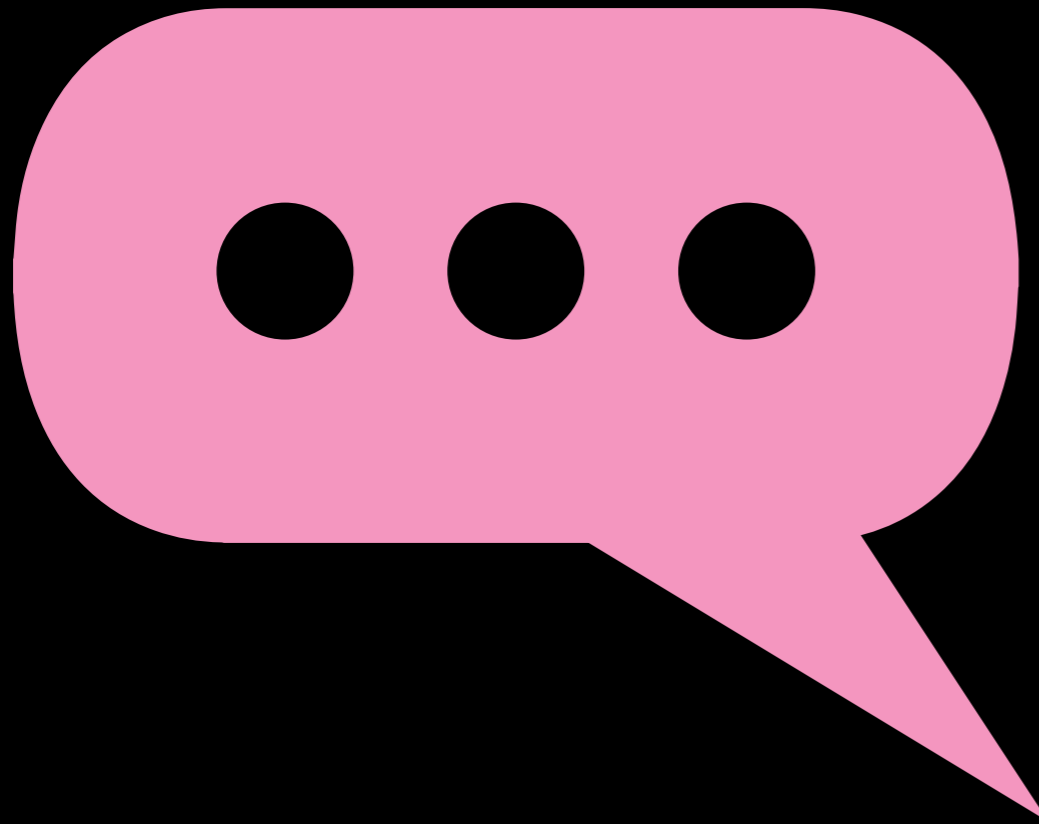
pu i vysoký počet kvalifikovaných pracovníků s výbornou angličtinou, která je zde jedním z hlavních úředních jazyků. Na jedné straně je zde prostředí přívětivé i pro startupy, na straně druhé zmínění giganti lákají profesionály v technologických oborech na dobře placená místa, kterým potenciální podnikatelé někdy dávají přednost před zakládáním vlastního byznysu.

Irsko se však navzdory tomu stalo zemí lákavou pro zahraniční podnikatele, k čemuž mu částečně pomohl i Brexit, který znesnadnil přístup na britský trh. Ten irský je pro mnohé zajímavá a nyní oproti Spojenému království lépe dostupná alternativa. Irská vláda navíc podporuje imigraci podnikatelů a investorů prostřednictvím The Immigrant Investor Programme, platformy, jež má na starosti investorská víza.

Irsko daňově zvýhodňuje investory, kteří vkládají peníze do startupů a inovativních společností. Takoví investoři mohou ze svého vkladu získat až 40 % v podobě daňové úlevy, každých investovaných [1 000 eur je tak stojí jen 600 eur](#). Úlevy se vztahují i na dividendy či příjmy z nájmu. Platforma Start in Ireland je informačním centrem pro zájemce o irské startupové prostředí, Tech/Life Ireland zase láká do Irska zahraniční talenty a provádí je potřebnými procesy. Irská vláda se také ve své strategii zavázala investovat do infrastruktury, která je klíčová pro [startupový ekosystém](#).

O DOPORUČENÍ PŘÍLEŽITOSTI PRO STÁT

Samotné prostředí startupových firem a inovace, které přináší, vytváří zajímavý rostoucí segment v rámci ekonomiky a může ještě podstatně růst. Jak samy začínající firmy potvrzují, mnohdy ani nevyžadují přímou podporu ze strany státu, ale potřebují od něj, aby nevytvářel překážky v jejich podnikání, své služby poskytoval dobře a měly jistotu stabilního prostředí, které je nakloněno podnikání.

JAKÁ BY MĚLA BÝT ÚLOHA STÁTU PŘI PODPOŘE STARTUPŮ:

- Nevytvářet překážky, ale zjednodušovat podmínky pro podnikání
- Poskytovat dobré a kvalitní služby
- Vytvářet příležitosti

Jak z naší analýzy vyplývá, stát by neměl hrnout na startupy a začínající firmy povinnosti, ale naopak podmínky pro podnikání zjednodušovat a poskytovat dobré služby. Dále by měl vytvářet příležitosti, aby se podnikání začínajících firem mohlo rychle rozvíjet.

Na základě naší analýzy, ať již v rámci našich dotazů a shrnutí, co startupy potřebují, tak dalších dostupných dat, přinášíme vybraná doporučení, co by startupové prostředí od státu potřebovalo.

DOPORUČENÍ:

1 ODSTRANIT BYROKRACII - ZJEDNODUŠENÍ ADMINISTRATI- VY, ONLINE ÚKONY

Startupy už osm let požadují odstranění byrokracie, zjednodušení administrativy a přenesení

většiny administrativních úkonů, které ve vztahu se státem činí, do on-line prostředí. Pokračování a urychlení digitalizace státu je v tomto směru nezbytné. Úřady by zároveň měly více fungovat jako partneři, kteří poskytují službu firmám, nejen vystupovat jako kontroloři.

Díky digitalizaci se například Estonsko stalo jednou z nejvyspělejších digitálních společností na světě a patří díky tomu k zemím, které mají [nej-
jsilnější startupový ekosystém](#).

2 ZJEDNODUŠIT ZALOŽENÍ FIRMY

Stát by mohl ještě více zjednodušit založení firmy, aby tomu například u společností s ručením omezeným (s.r.o.) mohly být zakládány online. Tak tomu je například v Estonsku. Může také snížit náročnost zakládání akciových společností, třeba snížením základního kapitálu u akciových společností například na symbolickou 1 korunu. Takový krok by snížil počáteční finanční bariéry a umožnil podnikatelům snazší přístup k této formě podnikání, jako je tomu například ve Velké Británii. Tím by stát mohl získat oproti jiným zemím konkurenční výhodu.

Pro srovnání v sedmi z jednadvaceti zemí EU, které zkoumala platforma ESNA v rámci Startup Nations Standard Report, lze založit společnost během jednoho dne a v 57% z nich je to možné za méně než 100 €. Například již zmiňované Estonsko zavedlo v roce 2019 digitální [e-Residency](#), které umožňuje poskytnout zájemcům, kteří nejsou Estonci, přístup k tamním službám jako

je zakládání společností, bankovníctví, zpracování plateb a zdanění. Využitím těchto služeb se z nich stávají „e-rezidenti“.

3 UMOŽNIT VĚTŠÍ FLEXIBILITU ÚVAZKŮ

Pro začínající firmy znamená zaměstnávání lidí nemalé náklady a zatížení, zvláště s ohledem na povinné odvody a daně. Startupy by uvítaly jednodušší podmínky zaměstnávání pracovníků v prvních letech své existence nebo větší nabídku flexibilních úvazků. Za úvahu také stojí usnadnění práce na živnostenský list v případě začínajících firem, kdy daňové zvýhodnění OSVČ oproti zaměstnancům je znatelné.

4 LEPŠÍ SYSTEMATICKÉ NASTAVENÍ ZAMĚSTNANECKÝCH AKCIÍ

Už analýza [Deloitte](#) upozornila na to, že startupům chybí kvalitní personál (59% respondentů), přičemž pro 80% startupů jsou lidé a kvalitní tým klíčovými pro úspěch firmy. K nástrojům, které by zaměstnanci mohli motivovat, aby se rozhodli pracovat ve startupu, které nemají takové finanční prostředky, aby byly platově konkurenceschopné s korporacemi, patří zaměstnanecké akcie. Taková možnost je velmi rozšířená například v USA. ESOP programy (Employee Stock Option Plan) pomáhají nejen k získání nových zaměstnanců a k jejich udržení ve společnosti, ale i k jejich motivaci a k výkonu celých firem. Statistické údaje prokázaly, že dobře nastavený ESOP zvyšuje výkonnost společnosti v průměru až o [4 až 5 procent](#).

V ČR se až do konce roku 2023 poskytnutí akcií za zvýhodněných podmínek považovalo za příjem ze závislé činnosti a podléhalo dani z příjmu i sociálnímu a zdravotnímu pojistnému. Zaměstnanci tak museli už při získání akcií platit státu, aniž by získali nějaký přínos. Přestože stát od ledna 2024 zmínil pravidla pro danění zaměstnaneckých akcií, stále to podle startupové komunity není dostatečně motivační řešení. Stát jen odložil placení daně a pojistného do doby, kdy zaměstnanec akcie prodá nebo ode-

jde z firmy. V dynamickém prostředí startupů podle expertů není současná úprava systematickým řešením a stát se tak připravuje až [o miliardy korun na daních v budoucnosti](#). Systematictější daňové úpravy zaměstnaneckých akcií platí například v Estonsku.

5 UMOŽNIT DAŇOVÉ ÚLEVY NEBO DAŇOVÉ PRÁZDNINY

Stát by se neměl snažit o růst startupů formou dotační politiky, která deformuje trh. Co by však startupům pomohlo, to jsou různé daňové úlevy především v první fázi jejich podnikání. Uvítaly by například daňové prázdniny během prvního roku činnosti, zvláště v oblasti plateb sociálního a zdravotního pojištění. Daňové úlevy by snížily finanční zátěž startupů a umožnily investovat kapitál do rozvoje. Pro soukromé investory by daňové výhody mohly představovat snížení formy rizika. Pro takzvané „angel“ investory by pak stát mohl mít vytvořen systém daňových úlev, což by mohlo kompenzovat do určité části jejich riziko v investici. Stát by tím sice v počátku mohl přijít o část výběru daní, nicméně mohl by umožnit růst firem a těžit následně z daní poté, co vyrostou. Stát by také mohl zvážit daňové výhody pro rizikový kapitál. Například [v Německu](#) plánuje vláda za účelem dalšího posílení země jako vhodného místa pro umístění fondů rozšířit osvobození od DPH pro venture kapitálové fondy do míry, která je povolena podle práva Evropské unie.

Stát by také mohl umožnit začínajícím firmám snazší registraci k DPH. Nejen že by měly snadnější možnost odpočítat si vstupní DPH z nákladů spojených se založením a rozjezdem firmy, ale zároveň by to zvyšovalo jejich důvěryhodnost pro obchodní partnery. Stát by také mohl změnit povinnost platit DPH z neuhrazených faktur, což by startupům opět v případě plateb, na které od zákazníků čekají, ulevilo od finanční zátěže. Může jim také umožnit odečítat DPH za vybavení zakoupené v posledních čtyřech letech, které se stále používá v podnikání, včetně osobního zařízení zakladatelů.

6 PŘILÁKAT KAPITÁL

Česká republika není pro rostoucí startupy dostatečně velký trh, zvláště ne v oblasti B2C. Proto větší potenciál mohou představovat technologické startupy zaměřené na podnikový trh. Pro to, aby ČR byla podhoubím pro růst startupů, by stát měl motivovat vznik a růst středně velkých až velkých firem, které jsou klíčovým partnerem pro startupy, a které vytvoří podhoubí pro využití inovativních nápadů startupů. Stát by se také měl zaměřit na to, aby přilákal rizikový kapitál a velké nadnárodní firmy, které sem případně přesunou své sídlo. Pro velké podniky, které se zaměřují na svůj byznys, mohou být vlastní inovace drahé, proto se mohou obracet směrem ke startupům a spolupracovat s nimi. Příkladem může být v tomto směru [Irsko](#). To se stalo centrem pro začínající podniky díky nízké dani z příjmu právnických osob. S mnoha zeměmi má také uzavřeny dohody, aby se firmy vyhnuly dvojímu zdanění. V důsledku toho přilákalo řadu globálních společností, které si zde zřídily sídlo.

7 POSKYTOVAT EFEKTIVNÍ PORADENSTVÍ

Startupy potřebují na začátku svého fungování a při zakládání společnosti jasné a jednotné informace, co vše musí za povinnosti vůči státu plnit. Služeb státních agentur využívá řádově několik procent startupů, další spolupracují se soukromými subjekty jako jsou inkubátory, laboratoře, seed fondy nebo coworkingová centra. Přesto například i podle analýzy [Deloitte](#) skoro polovina, konkrétně 48%, startupů potřebovalo pomoc odborných poradců, a to většinou služeb, které si musely najmout, šlo například o daňové a právní poradenství, finanční controlling. Pomohlo by jim proto jednotné místo pro právní, finanční a administrativní poradenství. Po takové formě podpory samy startupy volají. Přestože dnes existují nejrůznější portály, stále chybí jedno místo, kde zájemci obdrží vyčerpávající informace o všech aspektech týkajících se povinností začínajících podnikatelů.

8 PODPOROVAT STARTUPY NA ZAHRANIČNÍCH TRZÍCH

Startupy často zmiňují že potřebují pomoc státu, co se týče exportu a expanze do zahraničí. Stát by měl ať již prostřednictvím své agentury CzechTrade nebo ekonomické diplomacie nadále a v maximální možné míře pomáhat svými službami v zahraničí startupům k otevření dveří na další trhy. Ať už je to nalézání vhodných kontaktů, představení investorům, hledání vhodných partnerů nebo pomoc s orientací a podmínkami na trzích, na což často startupy samy nemají dostatečné prostředky. Stejně tak by měl propagovat ČR, aby přilákal do startupového prostředí rizikový kapitál.

9 USNADNIT ZAMĚSTNÁVÁNÍ ZAHRANIČNÍCH TALENTŮ

Již dnes existuje možnost startupových víz, v rámci nichž stát proces poměrně zjednodušil a zrychlil oproti minulosti. Stát by mohl ještě více zjednodušit a zefektivnit proces přijímání zahraničních talentů, ať už studentů nebo pracovníků. Mohl by odstraňovat další administrativní a právní překážky, které brání rychlému a plynulému uplatnění na pracovním trhu ČR. Cizinci, kteří jsou motivováni působit v ČR a například již jsou v nějaké interakci se startupem s ohledem na jejich zaměstnání či jinou roli ve startupu, by mohli mít snazší a rychlejší vyřizování svých povolení bez zbytečných nároků a administrativních překážek.

10 NEINVESTOVAT DO STARTUPŮ

Pokud chce stát podpořit nějaký sektor ekonomiky, automaticky jako první jej většinou napadnou nějaké dotace. Nebo daňové úlevy, což je jen eufemismus pro dotace. Pokud jde o nějaký sociálně citlivý sektor, který nemá tržní řešení, pak je to snad opodstatněné. Ale startupy jsou regulérní byznys, byť specifický kvůli své vysoké míře rizika. Tuto rizikovitost někdy stát používá alespoň jako sekundární argu-

ment, proč je v sektoru potřeba více státu: musí prý napravit „tržní selhání“, neboť bude podfinancovávat takto rizikové projekty, a stát musí problém vyřešit.

Ale právě obor startupů celosvětově dokázal tento problém rizikovosti vyřešit. To řešení se jmenuje „venture kapitálové investice“. Jednotlivá investice i do sebevíce optimisticky vypadajícího projektu nakonec může pro investora znamenat zklamání. Proto venture investoři investují do desítek, stovek i tisíců startupů, z nichž většina „nevykvetne“, ale ty, u kterých se to povede, nakonec investoři zaplatí i ty prodávající investice. Není zde potřeba, aby stát z peněz daňových poplatníků vyráběl nové dotační programy na podporu startupů. Navíc pokud byl problém vyřešen ve světě, tak na globalizovaném kapitálovém trhu, jehož je Česká republika součástí, je tím pádem automaticky vyřešen i u nás.

Role státu tak není v investování do startupů, nýbrž ve vytváření takových institucionálních podmínek, aby z toho globalizovaného trhu přicházeli venture (a jiní) investoři, kteří do českých startupů budou ochotni zainvestovat.

11 STÁT BY NEMĚL ZA STARTUPOVOU POLITIKOU SCHOVÁVAT POLITIKU SOCIÁLNÍ

Typickým příkladem uvažování českého státu o ekonomice startupů, potažmo malých a středních podniků (MSP), je tzv. „[Strategie podpory MSP v ČR pro období 2021–2027](#)“. Ta vychází z teze, že „zvýšený důraz je potřebné klást na území, která jsou strukturálně postižená a hospodářsky a sociálně ohrožená, neboť podpora MSP v tomto typu území může výrazně přispět k omezení rizika růstu regionálních rozdílů.“ Z ekonomického pohledu ale tento důraz nijak nevyplývá z potřeb MS nebo z typických problémů, se kterými se české MSP potýkají. V tomto ohledu jde o čistě o sociální politiku státu, který z nějakého důvodu chce vyrovnávat regionální rozdíly. Ten cíl může být třebas i rozumný nebo

může být projevem preferencí a instrukce konečného demokratického suveréna, tedy voliče, ale pořád je to jen sociální cíl sledovaný „shodou okolností“ skrze startupy.

Zahraniční zkušenosti se startupy ale ukazují, že se tyto mohou nejlépe rozvíjet právě na clusterové bázi. V ní mohou navzájem sdílet nejen myšlenky a nápady, ale také potřebnou právně-administrativně-finanční infrastrukturu, která se kolem takových clusterů koncentruje. To samozřejmě zvyšuje, ne snižuje regionální rozdíly.

Pokud tak stát chce svou politikou snižovat regionální rozdíly, přímo tím vytěsňuje životní prostor pro startupy.

12 ... ANI SVOU POLITIKU EKOLOGICKOU

Mezi sedm „klíčových oblastí“, kterou má [Strategie podpory MSP v ČR](#) podpořit, patří i „nízkouhliková ekonomika a účinné nakládání se zdroji“. To je opět příklad toho, jak jiné cíle státu odvádějí Strategii podpory MSP od cíle odstranit překážky v rozvoji MSP. Tentokrát nejde o rozmělnění skrze přímo nesouvisející cíle sociální, nýbrž přímo nesouvisející cíle ekologické. Stejně jako cíle sociální, jsou i ekologické cíle jistě dobře myšleny a mohou být i žádoucí. Ale neměly by ředit konkrétní strategii podpory MSP.

Kdyby aspoň ekologický důraz ve strategii dělal to, že by startupy naváděl větší měrou právě na ekologické projekty, k jejichž plnění se český stát zavázal, dalo by se to považovat za validní podporu startupů. Pokud už má stát nějaký nesouvisející cíl, proč nenamotivovat startupy, aby mu jej pomohly dosáhnout. Tak ale podpora MSP v rámci strategie nemá vypadat. Naopak, tato klíčová oblast má zajistit, že jakékoli obory startupů mají dbát ekologických cílů při naplňování těch svých.

Tím pádem svou strategií stát naopak vytěsňuje podnikatelský prostor pro české startupy, mnohé z nichž se zaměřily na vyplňování

„díry na trhu“ a zaměřují se (namísto státních programů) na pomáhání ostatním firmám a soukromým osobám ve zlepšování jejich ekologické stopy.

13 NESTARAT SE O FINANCOVÁNÍ STARTUPŮ

Ve venture investicích se Česká republika v posledních letech zlepšila. O to více by se měl stát, který stále pravidelně uvažuje o založení svého vlastního „venture fondu“ do startupů, zaměřit právě na jinou podporu. Je pravda, že v minulosti byly české startupy s venture investicemi velmi na štíru, a to i na obecně vlašné prostředí EU. Situace se však v posledních letech dramaticky zlepšila. O to méně by zrovna toto měl stát řešit nyní.

Role státu na startupovém trhu by neměla být ve starosti o financování, v organizování různých grantů a dotací. Stát nemá oproti dobře vyspělému finančnímu trhu ani komparativní výhodu v rozpoznávání talentu a potenciálu, a tak by to bylo i nezodpovědné nakládání s prostředky daňových poplatníků. Co startupové prostředí od státu potřebuje je stabilita a předvídatelnost institucionálních pravidel, a pochopení u státní daňové politiky, že účetně je finanční vývoj startupů velmi odlišný od tradičnějších forem podnikání a firem.

14 VYTVÁŘET PŘÍLEŽITOSTI - ZAPOJIT STARTUPY DO INOVACE STÁTU

Stát může vytvářet příležitosti, do kterých se startupy mohou efektivně

zapojit. Již dnes má pro to řadu možností a nástrojů. Stát by mohl například posbírat agendy, které je potřeba inovovat, zmapovat potenciál českých startupových firem a zapojit je do těch řešení, kde jsou potřeba ve státním sektoru inováce. Ať už je to doprava, zdravotnictví, digitalizace a celá řada dalších oblastí, které jednotlivá ministerstva, úřady, organizace či státní podniky a další státem zřízené organizace řeší.

Například v Nizozemí potřebují inovativní řešení naléhavých sociálních problémů. Tato řešení se rozhodli vytvářet společně s inovativními firmami, pro které připravily program „[Startup in Residence](#)“. Ten umožňuje startupům vyvinout jejich řešení a zároveň najít zákazníky ve veřejném sektoru. Startupy se mohou zapojovat do několika výzev různých ministerstev, provincií nebo měst. Spolupracovat v rámci nich mohou s místní samosprávou, veřejnými organizacemi, nebo například v metropolitní oblasti i podniky. Poté, co úspěšně uskuteční pilotní projekt, mohou na něj případně navazovat další.

Například v Nizozemí potřebují inovativní řešení naléhavých sociálních problémů. Tato řešení se rozhodli vytvářet společně s inovativními firmami, pro které připravily program „[Startup in Residence](#)“. Ten umožňuje startupům vyvinout jejich řešení a zároveň najít zákazníky ve veřejném sektoru. Startupy se mohou zapojovat do několika výzev různých ministerstev, provincií nebo měst. Spolupracovat v rámci nich mohou s místní samosprávou, veřejnými organizacemi, nebo například v metropolitní oblasti i podniky. Poté, co úspěšně uskuteční pilotní projekt, mohou na něj případně navazovat další.

15 ZAPOJIT STARTUPY DO VEŘEJNÝCH ZAKÁZEK

S vytvářením příležitostí souvisí i možnost zapojení startupů do veřejných zakázek. Do nich se dnes startupy jen stěží zapojují, ať už pro nedostatek času, který administrativní vyžaduje, nebo kvůli nejrůznějším podmínkám a referencím. Dnes není veřejný zadavatel pro startupy partnerem a ve-

STARTUPS

řejné zakázky příležitostí, jak na to poukázala například analýza, kterou si nechalo zpracovat Česko.plus. Pro startupy jsou podmínky často diskriminační, procesy jsou složité a zdouhavé, vyžadují vysokou režii na přípravu, celkově je prostředí komplikované a nepřehledné a výsledkem bývá především nakonec pouze cena.

Již dnes má stát přitom možnosti, jak startupy do veřejných zakázek zapojit. Veřejní zadavatelé mohou využít například možností předběžných tržních konzultací, společensky odpovědného zadávání nebo více pracovat s hodnotícími kritérii. V rámci nastavení hodnotících kritérií je možné brát v úvahu nejen cenu, ale i sociální, environmentální přínosy a inovace, čímž by se zvýšila atraktivita veřejných zakázek pro startupy. Implementace zásad společensky odpovědného zadávání pak může zohledňovat sociální, environmentální a inovační aspekty, aby poskytly startupům výhodu a podpořily produkty a služby s přidanou hodnotou.

Například v Německu se spolková vláda rozhodla v rámci své [startupové strategie](#) zřídit elektronický trh v rámci Kompetenčního centra pro inovativní nákupy, aby zlepšila přehled na trhu. Inovativní dodavatelé a zejména startupy mají mít možnost prezentovat své inovace na digitální platformě, aby zájemci z veřejného sektoru mohli identifikovat nová řešení, která by využili při řešení svých nadcházejících potřeb. Vedle řady dalších opatření vláda také posiluje právně závazný charakter inovativních a dalších aspektů (např. ekonomických, sociálních nebo ekologických) v procesu veřejných zakázek, aby bylo možné lépe využít potenciál startupů.

16 ZPŘÍSTUPNIT OPEN DATA

Startupy často v rámci testování nových technologií, zvláště v oblasti regulovaných trhů, potřebují nejrůznější data. Například v Německu patří zpřístupnění open dat v rámci možností státu k prioritám daným [národní strategií](#). Pokud by stát chtěl startup podpořit při jejich dalším vý-

voji, je poskytnutí open dat jednou z možností. Startupy o to navíc stojí. Podle analýzy [Czech Founders](#) by skoro dvě třetiny startupů více využívaly veřejná data či další zdroje pro rozvoj technologií a testování svých řešení, pokud by to bylo možné. Může jít například o sektory financí či mobility. Více jak polovina respondentů analýzy Czech Founders navíc nebyla spokojena s dostupností veřejných dat pro technický vývoj a podporu vývoje produktu.

17 ČESKÁ REPUBLIKA JAKO LABORATOŘ

Někteří startupisté považují ČR za poměrně jednoduchý a malý trh, kde se dá hodně testovat a málo zkusit. To může být výhodou ČR. Pokud si startupy vyvinou a otestují svá řešení na místním, menším a snadněji dostupném trhu, mohou si tím připravit půdu na mezinárodní a globální expanzi. Některé české firmy, které pronikly do zahraničí poté, co našly a otestovaly řešení, které podnikovému trhu chybělo, potvrzují právě tento trend (Cognitive Security či SocialBakers). Česká republika by proto měla v maximální možné míře umožnit startupům vyvíjet a testovat nejrůznější řešení v praxi, ať už ve spolupráci s veřejnou sférou, výzkumnými institucemi, podnikovou sférou, nebo usnadněním přístupu k open datům.

18 PODPORA SANDBOXŮ

Stát by měl podporovat vytváření sandboxů jako míst, kde startupy a další zainteresované subjekty ať už z oblasti institucí a organizací, podniků a firem nebo výzkumných organizací, spolupracují na společném inovativním řešení, které nalezne uplatnění v praxi. Sandboxy umožňují efektivní spolupráci a testování produktů a služeb především v prostředí, které vyžaduje regulaci. V rámci sandboxu jsou některé regulační požadavky omezeny. Takové řešení urychlí uvedení inovace na trh a zároveň regulatorům přináší poznatky pro případné úpravy

právních předpisů. Například v oblasti fintechu by startupy rády realizovaly svůj záměr spolu s regulátory na jednom místě, čímž by se následně zkrátil čas v případě udělování potřebných licencí vydávaných centrální bankou. Podle ESNA zavedlo regulační sandboxy jako inovativní regulační mechanismy více jak polovina z 21 zemí EU, které zkoumal Startup Nations Standard Report.

19 VZDĚLÁVAT V PODNIKÁNÍ

Startupy dlouhodobě poukazují na problematiku vzdělávání. Současné manažerské vzdělávání v ČR není podle nich dostatečné, navíc absolventi středních a vysokých škol přichází do startupů s nedostatečnou znalostí praxe podnikání, natož pak s globálními ambicemi. Zároveň je zajímavé v tomto kontextu uvést, že školy by přitom uvítaly více vzdělávání z praxe. Dokonce až 67% středních škol v ČR by ocenilo účast odborníků ve výuce v praxi a na vzdělávání. Podporu odborného vzdělávání a propojování škol s firmami a jejich prostředím označují dokonce střední školy v ČR za jednu ze svých tří hlavních priorit. Roli takového praktického vzdělávání tak zatím zastávají samotní zaměstnavatelé v rámci praxe, případně privátní akcelerátory a inkubátory. Přitom vyšší vzdělanost během studia by mladým lidem podstatně pomohla k vyššímu uplatnění. Stát by se měl proto zaměřit na větší provázání vzdělávání s praxí. Podnikatelské dovednosti by se měly vyučovat v rámci vzdělávacího procesu a stáže profesionálů a podnikatelů by studentům měly pomoci získat praktické zkušenosti, naučit je rozumět trhu a dalším aspektům.

20 PODPOROVAT VĚDU A VÝZKUM

Spolupráce s univerzitami, výzkumnými centry nebo komerčními výzkumnými centry není u českých startupů příliš běžná. Stát by měl usilovat o větší propojení těchto subjektů nebo

přímo vytvářet partnerství mezi startupy a univerzitami či výzkumnými ústavami. Zvýšení spolupráce firem a vědeckých a výzkumných institucí může přinášet nová inovativní řešení, následně firemní investice do vědeckého výzkumu či řešení konkrétních potřeb soukromého, ale i státního sektoru. Stát také může usilovat o jednodušší přístup firem k univerzitním laboratorům a k jejich know-how. Společné projekty se mohou stát klíčovým faktorem pro růst startupů.

Například v Německu vládní strategie umožnila založit GovTech Campus Deutschland jako centrální platformu pro aplikaci digitálních řešení a technologií z technologického sektoru pro využití ve veřejné správě. Německá vláda ve strategii tvrdí, že to je údajně poprvé v Evropské unii, kdy vzniklo něco takového. [GovTech Campus](#) má propojovat federální a zemské vlády, stejně tak jako samosprávy s inovativními technologickými společnostmi, občanskou společností, open source komunitou a aplikovaným výzkumem, aby byl umožněn přenos technologických inovací ve státní a veřejné správě a urychlila se tak její digitální transformace.

DATARUN STUDIE / VYDÁNÍ 2024